

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W POWIECIE RYCKIM
NA LATA 2014 - 2020**

/projekt/

*Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Rykach*

Ryki 2014r.

Spis treści

Wstęp	4
1. Charakterystyka powiatu	5
2. Diagnoza problemów społecznych.....	9
2.1 Bezrobocie i jego skutki	9
2.1.1 Demografia	9
2.1.2 Bezrobocie.....	12
2.2. Bezpieczeństwo socjalne i publiczne. Dostępność do oświaty, służby zdrowia i kultury	17
2.2.1 Kultura	17
2.2.2 Oświata i wychowanie	22
2.2.3 Ochrona zdrowia	29
2.2.4 Bezpieczeństwo publiczne	32
2.3 Marginalizacja grup społecznych – ubóstwo, uzależnienia, patologia	37
2.3.1 Ubóstwo	38
2.3.3 Bezrobocie	39
2.3.3 Długotrwała choroba i niepełnosprawność	40
2.3.4 Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	41
2.3.5 Alkoholizm	42
2.3.6 Narkomania	43
2.3.7 Bezdomność	44
2.3.8. Wsparcie instytucjonalne	46
2.4. Wsparcie osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie	49
2.4.1. Liczba i rodzaj wydanych orzeczeń dla osób niepełnosprawnych pochodzących z powiatu ryckiego	50
2.4.2 Dostęp do edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej	53
2.4.3 Aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych	56
2.4.4. Zadania realizowane przez PCPR w Rykach na rzecz osób niepełnosprawnych	57
2.4.5 Infrastruktura dot. wsparcia osób niepełnosprawnych	62
2.5 Kryzys funkcjonowania rodziny	63
2.5.1 Rodzinna piecza zastępcza	70
2.5.2 Instytucjonalna piecza zastępcza	75
2.5.3 Pomoc usamodzielnianym wychowankom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	79
2.5.4 Zasady odpłatności za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	83
2.6. Ekonomia społeczna i rozwój społeczności lokalnej	84
2.6.1 Zasoby powiatu ryckiego w tworzeniu systemowych rozwiązań pomocy społecznej	84
3. Wizja strategii	92

4. Założenia strategiczne	94
4.1 Generalny cel strategiczny	94
4.2 Główne obszary problemowe strategii	94
4.2.1 Bezrobocie i jego skutki	94
4.2.2 Bezpieczeństwo socjalne i publiczne. Dostępność do oświaty, służby zdrowia i kultury.....	97
4.2.3 Marginalizacja grup społecznych – ubóstwo, uzależnienia, patologia	99
4.2.4 Wsparcie osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie	102
4.2.5 Kryzys funkcjonowania rodziny	105
4.2.6 Ekonomia społeczna i rozwój społeczności lokalnej	108
5. Programy działań	113
6. Źródła finansowania	113
7. Monitoring strategii	114

WSTĘP

Dynamiczne zmiany, jakie zachodzą w społeczeństwie wymagają perspektywicznego myślenia, przewidywania, adaptacji do nowych uwarunkowań, a przede wszystkim myślenia strategicznego. Strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna być narzędziem wspomagającym skuteczne działanie, długofalowym planem rozwoju opartym o dogłębną analizę sytuacji w powiecie przy uwzględnieniu realnych i dostępnych zasobów, środków i możliwości.

Opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z obowiązków nałożonych na samorząd powiatowy przez ustawodawcę zgodnie z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2013r. poz. 182 ze zm.)

Strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna wpisać się w cele i priorytety strategii polityki społecznej województwa, strategii rozwoju powiatu, nie tracąc jednocześnie samodzielności swojego działania, wskazując przy tym przedsięwzięcia o charakterze ponadgminnym.

Obecnie sytuacja Powiatu Ryckiego odbiega od tej, która była przedmiotem analizy przy konstruowaniu strategii na lata 2005 – 2013. Zmiany związane z członkostwem naszego kraju we Wspólnocie Europejskiej, zmiany w strukturze demograficznej, zmiany systemowe stwarzają nowe punkty odniesienia i generują nowe wyzwania.

Do prawidłowego określenia priorytetów realizacyjnych strategii nieodzowne są szczegółowe materiały o stanie społeczeństwa zamieszkującego obszar powiatu. Niezbędna jest informacja o strukturze demograficznej społeczności lokalnej, możliwości zdobycia wykształcenia, zatrudnienia i zarobkowania oraz w zakresie występujących problemów społecznych, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa obywateli, wsparcia osób niepełnosprawnych i wiele istotnych informacji mających wpływ na ocenę stanu społeczeństwa powiatu.

Zespół pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach, opracowujący projekt Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ryckim na lata 2014 - 2020 wyodrębnił 6 obszarów problemowych. Do każdego z tych obszarów sporządzona została diagnoza, wypracowano cele i kierunki działań, których realizacja jest niezbędna do wsparcia określonych grup społecznych oraz rozwiązywania istniejących problemów społecznych w Powiecie Ryckim.

Diagnoza sporządzona została w oparciu o dane będące w dyspozycji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach oraz informacje z Ośrodków Pomocy Społecznej funkcjonujących na terenie powiatu, Starostwa Powiatowego w Rykach, Urzędów Miast i Gmin w powiecie, Powiatowego Urzędu Pracy, Urzędów Stanu Cywilnego, Powiatowej Komendy Policji, Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych, Urzędu Statystycznego w Lublinie, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach oraz instytucji i organizacji działających w Powiecie Ryckim.

Strategia jest zgodna z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego oraz ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 i Strategią Rozwoju Lokalnego Powiatu Ryckiego na lata 2009 – 2015.

Założenia strategii są również spójne z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020, który zakłada m. in. realizację programów na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym społeczności marginalizowanych, ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową.

Obszary tematyczne zawarte w strategii realizowane będą na podstawie programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU

Powiat Rycki położony jest w północno-zachodniej części województwa lubelskiego i zajmuje powierzchnię 613 km², co stanowi 2,4% powierzchni województwa (najmniejszy powiat na Lubelszczyźnie). Należy on do średnio zaludnionych, lecz ze wzrastającym wskaźnikiem urbanizacji. Ponad połowa ludności powiatu zamieszkuje na wsi.

Powiat Rycki sąsiaduje z powiatami : łukowskim, lubartowskim i puławskim.

Od zachodu powiat graniczy z województwem mazowieckim. W skład Powiatu Ryckiego wchodzi: miasto i gmina Ryki, miasto Dęblin oraz gminy: Kłoczew, Stężycza, Nowodwór i Ułęż.

Siedzibą powiatu jest miasto Ryki, które jest oddalone o 65 km od Lublina i 100 km od Warszawy.

Najważniejszymi ośrodkami w powiecie są miasta Dęblin i Ryki. Miasto Ryki pełni funkcję ośrodka ponadlokalnego, z dominującą funkcją administracyjną, mają tu swoje

siedziby m. In. Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa. Ważne znaczenie przypisuje się do funkcji gospodarczej Ryk, gdzie główną gałęzią gospodarczą jest rolnictwo specjalizujące się w uprawach ogrodnich, przetwórstwie owocowo – warzywnym oraz rozwijające się w coraz większym stopniu usługi rynkowe.

Miasto Dęblin natomiast ze względu na położenie (bardzo bliskie sąsiedztwo z miastem Puławy), uwarunkowania gospodarcze, komunikacyjne (ważny węzeł PKP), oraz silne związki z infrastrukturą obronną państwa odgrywa wiodącą rolę nie tylko w obszarze powiatu, ale również województwa i kraju. Duże znaczenie w rozwoju Dębina ma istniejąca infrastruktura obronna m.in. jednostki wojskowe oraz podmioty gospodarcze, których działalność związana jest głównie z produkcją wojskową.

O wysokiej randze powiatu świadczy również istniejące lotnisko w Dęblinie, o charakterze wojskowym, użytkowane przez Wyższą Szkołę Oficerską Sił Powietrznych. Na lotnisku funkcjonuje Aeroklub Orląt, jeden z prężniejszych klubów tego typu w kraju. W skali województwa jako zespół miast Ryki i Dęblin posiadają istotny potencjał rozwojowy.

Powiat odgrywa ważną rolę w układzie komunikacyjnym województwa. Ryki stanowią węzeł drogowy ze względu na dwie drogi krajowe: nr 17 relacji Warszawa-Ryki-Lublin-Zamość-Hrebenne (granica państwa) oraz nr 48 o znaczeniu międzyregionalnym i regionalnym. Przez Dęblin przebiegają linie kolejowe w kierunku Warszawy, Lublina, Radomia, Łukowa. Znaczenie międzyregionalne posiada linia kolejowa nr 26.

Obszar Powiatu Ryckiego stanowi atrakcyjne miejsce lokalizacji inwestycji. Korzystne warunki zapewniają mu w głównej mierze: przebiegające ważne linie drogowe i kolejowe, dostępność wykwalifikowanej kadry, położenie geograficzne w rejonie doliny rzeki Wieprz i doliny Wisły rzutujące na wysokie walory krajobrazowe powiatu, zasoby gazu ziemnego i ropy naftowej, korzystne warunki do rozwoju energetyki w oparciu o źródła geotermalne i zasoby energetyczne wiatru, dobre warunki naturalne dla rozwoju upraw ogrodnich

Wśród firm działających na terenie powiatu w przewadze występują podmioty usług rynkowych, w tym głównie usług handlu i napraw stanowiące 33,4% ogółu podmiotów oraz obsługi nieruchomości i firm (10,1%) i pośrednictwa finansowego (3,3%). Dość licznie reprezentowany jest sektor produkcyjny, w tym przemysł (9,9%) i dynamicznie rozwijające się budownictwo (13,2%). Wśród firm przemysłowych największy udział na rynku mają branże: spożywcza (11,8% ogółu firm przemysłowych), drzewna (12,4%), metalowa (17,9%) odzieżowa (9,8%), napraw, konserwacji i instalowania maszyn i urządzeń (9,2%).

Rozwój sektora usług nierynkowych w tym administracji, edukacji i ochrony zdrowia warunkuje poziom życia ludności powiatu, przyczyniając się również pośrednio do rozwoju przedsiębiorczości. Usługi nierynkowe na terenie powiatu, zwłaszcza w zakresie edukacji i ochrony zdrowia, są na poziomie dość dobrym (edukacja stanowi 5,1% natomiast ochrona zdrowia 4,5% ogółu podmiotów).

Rozmieszczenie różnych form działalności gospodarczej w gminach Powiatu Ryckiego jest dość zróżnicowane. Pod względem liczebności podmiotów gospodarczych liderami są miasta: Dęblin (1248 podmiotów) i Ryki (1121 podmiotów). Do stosunkowo dobrze rozwiniętych gmin wiejskich pod względem gospodarczym należą: gmina Ryki (451 podmiotów) i Kłoczew (301 podmiotów).

Poziom nasycenia przedsiębiorczością na 10 tys. mieszkańców stanowi jeden z mierników zarówno aktywności gospodarczej i kreatywności mieszkańców, jak również atrakcyjności inwestycyjnej powiatu i poszczególnych gmin.

Do największych firm na terenie Powiatu Ryckiego sektora przemysłowego, usługowego i rolniczego zaliczają się:

W Gminie Ryki:

1. Spółdzielnia Mleczarska – produkcja serów, serwatki w proszku,
2. Z.P.O.W. „Polski Ogród” – przetwórstwo owocowo-warzywne,
3. JUWENT s.c. – produkcja urządzeń klimatycznych i wentylacyjnych,
4. JUWENT sp. z o.o. – produkcja drzwi antywłamaniowych
5. PUMAR – producent stolarki budowlanej, systemy ociepleń, meble, oświetlenie, artykuły instalacyjno-sanitarne, technika grzewcza, wyposażenie łazienek, glazura, terakota, kleje, lakiery,
6. P.P.H.U. Romex – produkcja zniczy – hurtowa sprzedaż kwiatów sztucznych, wiązanek i bukietów,
7. P.P.H.U. Sławomir Kisiel – produkcja zniczy
8. Leki Natury – przedsiębiorstwo farmaceutyczne – produkcja leków ziołowy

W mieście Dęblin:

1. Wojskowe Zakłady Inżynieryjne – przemysł metalowo-maszynowy. W głównej mierze remonty i modernizacja sprzętu przeprawowego i budowy mostów. Remonty sprzętu gaśnicowego, spycharki, samochody ciężarowe, remonty kompleksowe, naprawy przedzespołów maszyn inżynieryjnych, naprawy powypadkowe, siłowniki hydrauliczne, szeroka gama prac związanych z obróbką metali,

2. Wojskowe Zakłady Lotnicze – działalność remontowa, naprawy profilaktyczne i awaryjne wojskowych i cywilnych statków powietrznych oraz ich wyposażenia. Producent elementów gumowych, uszczelnień, profili, przewodów ciśnieniowych itp. Produkcja detali i elementów wg specyfikacji klientów, wykonanie malarskich i galwanicznych powłok antykorozyjnych detali i urządzeń,
3. ALLMIZ – producent mrożonych owoców i warzyw w dużej palecie asortymentowej, chłodnia posiada status przetwórci ekologicznej,
4. SANCHEM – producent środków chemicznych do mycia i dezynfekcji. Dostawa i montaż nowoczesnych urządzeń technicznych do mycia i dezynfekcji. Prowadzenie szkoleń z zakresu higieny i BHP,
5. P.P.H.U. AGBO – producent czapek i szalików z dzianin dla niemowląt, dzieci, młodzieży i dorosłych,
6. P.P.H.U. DAREX – producent czapek i szalików dla dzieci i dorosłych sygnowanych znakiem GRANS®,
7. P.H.U. PROHAN – technika sanitarna i grzewcza. Projektowanie sieci i instalacji centralnego ogrzewania, wodno-kanalizacyjnych, gazowych, projektowanie i wykonawstwo kotłowni gazowych i olejowych, sprzedaż, montaż i serwis kotłów gazowych i olejowych, sprzedaż armatury ciepłowniczej i sanitarnej, komplementacja dostaw

W Gminie Stężycza:

1. Gospodarstwo Ogrodnicze JMP Flowers - producent kwiatów róży, anturium i storczyka,
2. P.P.H.U. LEDROB – produkcja drobiu. Hurtownia drobiu,
3. P.H.P.U. MAREX – producent odzieży dla dzieci, młodzieży i dorosłych, produkcja dzianin bawełnianych oraz poliestrowych.

W gminie Kłoczew:

1. ULMER sp. j. – przetwórstwo owocowe i warzywne, zamrażalnia owoców i runa leśnego.

2. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

2.1. BEZROBOCIE I JEGO SKUTKI

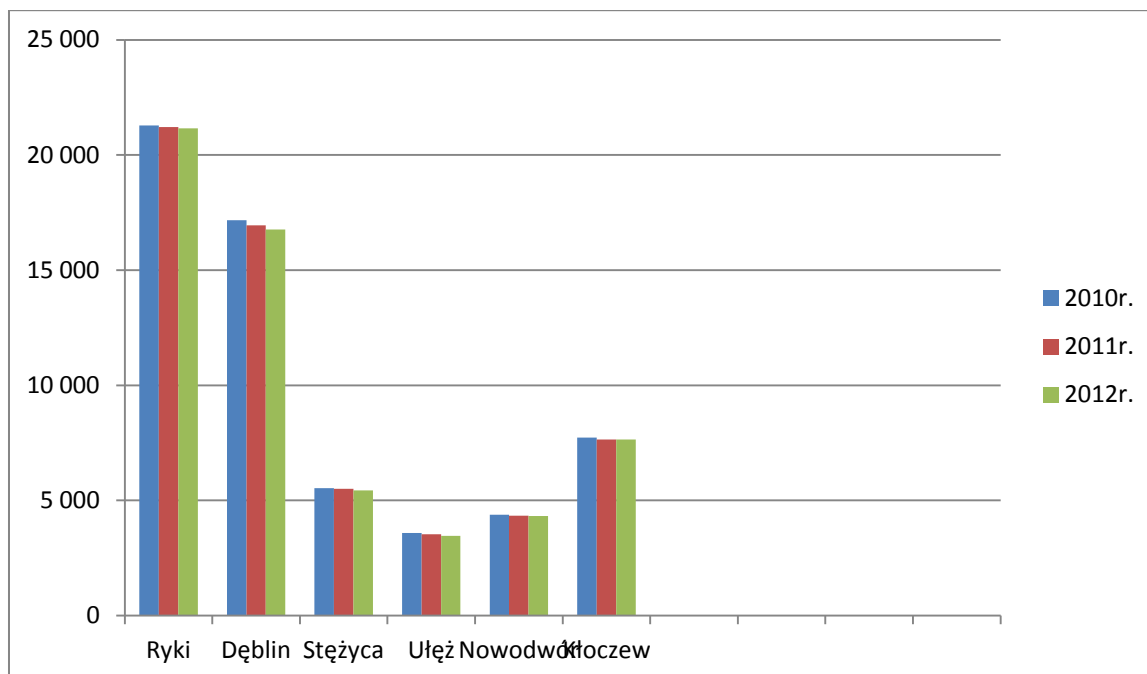
2.1.1. Demografia

Tabela 1 Liczba mieszkańców w powiecie wg podziału na gminy.

	2010r.	2011r.	2012r.
	LICZBA MIESZKAŃCÓW		
Ryki	21 279	21 211	21 155
Dęblin	17 173	16 950	16 765
Stężycza	5 539	5 501	5 431
Ułęż	3 583	3 538	3 471
Nowodwór	4 378	4 344	4 319
Kłoczew	7 734	7 653	7 654

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych właściwych urzędów miast i gmin.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Powiatu ryckiego w latach 2010-2012

W Powiecie Ryckim największą liczbę mieszkańców stanowili mieszkańcy gm. Ryki tj. 63 645 osób. Natomiast najmniej mieszkańców było w gm. Ułęż tj. 10 637 osób.

Tabela 2 Dane dot. napływu ludności w powiecie wg podziału na gminy w latach 2010-2012

	2010r.	2011r.	2012r.
	NAPŁYW LUDNOŚCI		
Ryki	235	199	157
Dęblin	272	324	272
Stężycza	51	36	39
Ułęż	47	40	50
Nowodwór	30	27	32
Kłoczew	88	84	85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych właściwych urzędów miast i gmin.

Tabela 3 Dane dot. odpływu ludności w powiecie wg podziału na gminy w latach 2010-2012

	2010r.	2011r.	2012r.
	ODPŁYW LUDNOŚCI		
Ryki	286	219	221
Dęblin	473	480	420
Stężycza	73	61	60
Ułęż	52	30	54
Nowodwór	54	60	55
Kłoczew	93	155	114

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych właściwych urzędów miast i gmin.

Tabela 4 Dane dot. przyrostu naturalnego ludności w powiecie wg podziału na gminy w latach 2010-2012

	2010r.	2011r.	2012r.
	PRZYSROST NATURALNY		
Ryki	39	-48	8
Dęblin	- 22	- 46	-14
Stężycza	0,8	0,65	0,43
Ułęż	31	21	28
Nowodwór	<i>brak danych</i>	- 0,77 %	- 0,57 %
Kłoczew	104	94	90

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych właściwych urzędów miast i gmin.

Tabela 5 Dane dot. liczby mieszkańców w Powiecie Ryckim

Powiat Rycki	2010r.	2011r.	2012r.
LICZBA MIESZKAŃCÓW	59 686	59 197	58 795
NAPŁYW LUDNOŚCI	723	710	635
ODPŁYW LUDNOŚCI	1 031	1005	924

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych właściwych urzędów miast i gmin.

Tabela 6 Dane dot. liczby urodzeń i zgonów w Powiecie Ryckim z podziałem na gminy

	2010r.			2011r.			2012r.		
	Liczba urodzeń w tym:		Liczba zgonów	Liczba urodzeń w tym:		Liczba zgonów	Liczba urodzeń w tym:		Liczba zgonów
	K	M		K	M		K	M	
Ryki	11		286	17		275	15		271
	2	9		6	11		9	6	
Dęblin	146		179	135		174	136		160
	71	75		70	65		73	63	
Stężycza	-		41	-		37	-		45
	-	-		-	-		-	-	
Ułęż	31		63	21		49	28		52
	11	20		10	11		13	15	
Nowodwór	45		50	49		47	43		42
	20	25		24	25		18	25	
Kłoczew	104		78	94		108	90		97
	49	55		46	48		44	46	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych właściwych urzędów miast i gmin oraz USC

Tabela 7 Dane dot. liczby urodzeń i zgonów w Powiecie Ryckim

	2010r.	2011r.	2012r.
Liczba urodzeń w tym:	337	270	268
Kobiet	153	156	157
Mężczyzn	184	206	199
Liczba zgonów	697	690	667

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych właściwych urzędów miast i gmin oraz USC

Największa liczba urodzeń była w 2010r. i wyniosła 337 osoby, jednocześnie można zaobserwować, że w kolejnych latach liczba ta maleje i w 2012r. w stosunku do 2010r. urodzeń było o 69 osób mniej.

2.1.2 Bezrobocie

Bezrobocie jest definiowane najczęściej jako brak równowagi pomiędzy stroną podażową a stroną popytową rynku pracy lub jako sytuacja, w której część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest skłonna podjąć pracę a nie znajduje zatrudnienia. Na powstawanie i istnienie bezrobocia wpływa bardzo wiele czynników tj. panująca koniunktura gospodarcza, zasady polityki gospodarczej, nie dostosowanie lokalizacji miejsc pracy do obszarów zamieszkania danej grupy ludności.

Bezrobocie jako zjawisko szkodliwe społecznie stanowi bezpośrednią przyczynę ubóstwa materialnego i tym samym zaburza możliwość zaspokojenia potrzeb człowieka, który dla swojego rozwoju wymaga minimum dóbr materialnych.

Pojawienie się bezrobocia w rodzinach oznacza nie tylko utratę czasami jedyne go źródła utrzymania tej rodziny, ale prowadzi również do utraty bezpieczeństwa socjalnego.

Bezrobocie jest problemem ogólnokrajowym, jednak na Lubelszczyźnie jest on szczególnie widoczny. Wynika to z faktu, że jest to region w dużej mierze rolniczy a badania nad bezrobociem wskazują, że w trudniejszej sytuacji znajdują się mieszkańcy regionów typowo rolniczych. Powiat Rycki również należy do regionów rolniczych. Wzrost liczby osób

bezrobotnych jest m. in. konsekwencją pogarszającej się sytuacji społecznej i ekonomicznej lokalnej ludności.

Powiatowy Urząd Pracy w Rykach jest jednostką organizacyjną Powiatu Ryckiego odpowiedzialną za przeciwdziałanie skutkom bezrobocia. Podstawowymi usługami rynku pracy realizowanymi przez PUP są:

- pośrednictwo pracy;
- poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa;
- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;
- szkolenia.

Powiatowy Urząd Pracy w Rykach realizują zadania wynikające z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Głównym celem ww. instytucji jest dążenie do poprawy wskaźnika zatrudnienia w powiecie, wzrost dostępności oferowanych usług i instrumentów rynku pracy oraz ogólne polepszenie sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Tabela 8 Osoby bezrobotne w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Powiecie Ryckim

Wyszczególnienie	2010r.	2011r.	2012r.
z prawem do zasiłku	301	253	398
zamieszkali na wsi	1 510	1 601	1 820
długotrwale bezrobotni	1 246	1 502	1 675
bez kwalifikacji zawodowych	574	638	665
kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	200	215	263
samotnie wychowujący dziecko do 18 roku życia	135	154	177
niepełnosprawni	83	88	107
które ukończyły szkołę wyższą do 27 roku życia	61	54	51
osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	49	48	60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP

W 2010r. najliczniejszą grupę bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowili: długotrwale bezrobotni – 1246 osób (46,2%), zaś najmniej bezrobotnych to **osoby**, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia – 49 osób (1,8%).

W 2011r. najliczniejszą grupę bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowili: długotrwale bezrobotni – 1502 osoby (54,6%), zaś najmniej bezrobotnych, to te

osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia – 48 osób (1,7%).

W 2012r. najliczniejszą grupę bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowili: długotrwale bezrobotni – 1675 osób (52,4%), zaś najmniej bezrobotnych to osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia – 60 osób (1,9%)

Tabela 9 Struktura bezrobotnych w Powiecie Ryckim

Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych		
		2010r.	2011r.	2012r.
liczba zarejestrowanych bezrobotnych		2 697	2 751	3 194
wiek w latach	18 – 24	737	755	776
	25 – 34	883	912	1 107
	35 – 44	410	409	539
	45 – 54	432	439	490
	55 – 59	189	195	225
	60 – 64	46	41	57
wykształcenie	Wyższe	297	333	398
	Policealne i średnie zawodowe	738	795	927
	Średnie ogólnokształcące	328	347	387
	Zasadnicze zawodowe	797	753	900
	Gimnazjalne i poniżej	537	523	582
stopa bezrobocia		12,3 %	12,4 %	13,0 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP

Analizując bezrobocie w poszczególnych grupach wiekowych można zauważyć, że najmniejsza liczba osób bezrobotnych jest w przedziale wiekowym 60-64 lata tj. 144 osoby. Natomiast najwięcej osób zarejestrowanych bezrobotnych jest w wieku 25-34 tj. 2 902 osoby.

Biorąc pod uwagę wykształcenie zarejestrowanych osób bezrobotnych najmniej jest z wykształceniem wyższym tj. 1 028 osób. Natomiast najwięcej ww. jest z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym tj. 2 460 osób.

W Powiecie Ryckim bezrobocie rośnie w niewielkim stopniu. W 2010r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 2 697, w 2011r. było 2 751 osób bezrobotnych, natomiast w 2012r. były to 3 194 osoby.

Stopa bezrobocia w 2012r. wyniosła 13% i wzrosła w stosunku do 2010r. o 0,7 %.

Działania podejmowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Rykach zmierzające do podniesienia kwalifikacji i doświadczenia zawodowego osób bezrobotnych - dzięki organizacji szkoleń, a także staży, prac interwencyjnych i robót publicznych niewątpliwie mają wpływ na niewielki wzrost zatrudnienia bezrobotnych.

Tabela 10 Usługi rynku pracy Powiatowego Urzędu Pracy w Rykach

Wyszczególnienie	2010r.	2011r.	2012r.
	liczba osób	liczba osób	liczba osób
szkolenia	149	46	53
zajęcia w ramach Klubu Pracy	124	99	68
staże	537	300	393
prace interwencyjne	61	31	43
roboty publiczne	49	24	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP.

W roku 2010r. Powiatowy Urząd Pracy w Rykach realizował projekt systemowy „aktywność = sukces” w ramach Poddziałania 6.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, skierowany dla osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Rykach lub Filii w Dęblinie. Projektem objęto w 2010r. łącznie 256 osób. Ponadto w celu poprawy dostępności usług i instrumentów rynku pracy dla osób bezrobotnych, rozpoczęto realizację projektu „Nowa kadra – większe możliwości”, w ramach Poddziałania 6.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W ramach projektu zatrudniono dodatkowego pośrednika pracy oraz doradcę zawodowego.

Ponadto Urząd Pracy w Rykach realizował zadania na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w ramach następujących programów:

- „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w wieku do 30 lat”
- „Aktywizacja zawodowa osób w wieku 45/50 plus”
- „Wsparcie małej i średniej przedsiębiorczości w Powiecie Ryckim ”
- „Program na rzecz bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy określonych w art. 49 ustawy”

W 2011r. kontynuowano realizację projektu systemowego „Aktywność = sukces” i w ramach ww. projektu zaktywizowano łącznie 143 osoby. Kontynuowano również realizację projektu „Nowa kadra – większe możliwości”, w ramach którego zatrudniono dodatkowego pośrednika pracy oraz doradcę zawodowego i przeszkolono w/w osoby.

W 2012r. kontynuowano nadal projekt „Aktywność = sukces” i zaktywizowano łącznie 111 osób. Ponadto kontynuowano projekt „Nowa kadra – większe możliwości” oraz realizowano projekt „Nowa kadra – większe możliwości II” w ramach Poddziałania 6.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W ramach projektów zatrudniono dodatkowego pośrednika pracy oraz doradcę zawodowego oraz przeszkolono 5 kluczowych pracowników zatrudnionych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Rykach.

Skutki bezrobocia

Wśród skutków bezrobocia można wymienić ekonomiczne, psychospołeczne i polityczne skutki tego zjawiska. Ocena skutków bezrobocia jest zależna od długości okresu pozostawania bez pracy. Bezrobocie zwłaszcza długoterminowe świadczy o ułomności całego systemu gospodarczego i należy je uznać za zjawisko negatywne, gdyż pozbawia ono możliwości zaspokojenia jednej z podstawowych potrzeb tj. potrzeb pracy.

Najbardziej negatywnymi skutkami bezrobocia są:

- obniżenie materialne poziomu życia i zagrożenie egzystencji osób bezrobotnych oraz ich rodzin
- emigracja wykształconych młodych ludzi, którzy nie mogą znaleźć pracy
- patologie społeczne m. in. alkoholizm, narkomania, przestępczość

Negatywne skutki bezrobocia bardzo widoczne są w sferze materialnej osób pozostających bez pracy. Spadek dochodów prowadzi do obniżenia poziomu konsumpcji, ponieważ dodatkowe, poza płacą i świadczeniami społecznymi, źródła utrzymania są

niewielkie. Dodatkowo przeważająca część bezrobotnych ma na utrzymaniu rodzinę, więc skutki utraty pracy dotyczą całej rodziny i wpływają na pogorszenie dotychczasowego standardu ich życia.

2.2. BEZPIECZEŃSTWO SOCJALNE I PUBLICZNE. DOSTĘPNOŚĆ DO OŚWIATY, SŁUŻBY ZDROWIA I KULTURY

2.2.1. Kultura

Na terenie Powiatu Ryckiego funkcjonują 4 ośrodki kultury (2 miejskie oraz 2 gminne). Miejskie ośrodki kultury znajdują się w Rykach oraz w Dęblinie, natomiast gminne w Stężycy, Ułężu i w Kłoczewie.

Tabela 11 Ośrodki kultury w powiecie

Nazwa Ośrodka	Miejscowość
Miejskie Ośrodki Kultury	
Miejsko-Gminne Centrum Kultury	Ryki
Miejski Dom Kultury	Dęblin
Gminne Ośrodki Kultury	
Gminny Ośrodek Kultury	Stężycza
Gminny Ośrodek Kultury	Uleż
Gminny Ośrodek Kultury	Kłoczew

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskane od właściwych urzędów miast i gmin

Miejsko-Gminne Centrum Kultury w Rykach mieści się przy ul. Warszawskiej 1 natomiast Kino „RENESANS” przy ul. Warszawskiej. Podstawowym celem działalności MGCK w Rykach jest przygotowanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz jej rozwijanie na terenie miasta i gminy Ryki. W latach 2010-2012 w zajęciach prowadzonych przez MGCK uczestniczyło średnio 8 tysięcy osób rocznie.

MGCK w Rykach rozpoczyna rok kulturalno-oświatowy 1 września każdego roku kalendarzowego. W stałych cyklicznych i doraźnych formach pracy rozwija indywidualne zainteresowania kulturalne, upowszechnia różne dziedziny kultury i sztuki: taniec ludowy i towarzyski, muzykę, teatr, plastykę i film, uwzględnia wydarzenia historyczne, społeczne i kulturalne, promuje dobrą muzykę. MGCK w Rykach prowadzi około 30 stałych form pracy,

zrzeszających około 500 osób. W ciągu roku jest organizatorem oraz współorganizatorem ponad 250 różnorodnych imprez i wydarzeń (okolicznościowe, masowe, koncerty w wykonaniu zespołów amatorskich i zawodowych, turniejów bądź przeglądów o różnorodnej tematyce, imprez w ramach wypoczynku letniego i zimowego, wystaw w galerii MGCK, imprez rozrywkowo-wypoczynkowych, spotkań, odczytów, sesji popularno-naukowych, bądź innych form działalności oświatowej.

Miejski Dom Kultury w Dęblinie znajduje się przy ul. 15 P.P. „Wilków” 32b. MDK w Dęblinie realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji kulturalnej i upowszechniania kultury poprzez programowanie i organizację działalności społeczno-kulturalnej. W latach 2010- 2012 w zajęciach prowadzonych przez MDK w Dęblinie uczestniczyło średnio 1000 osób rocznie.

Gminny Ośrodek Kultury w Stężycy znajduje się przy ul. Królewskiej 4. W latach 2010-2012 w zajęciach prowadzonych przez GOK w Stężycy uczestniczyło 50 osób rocznie. Do głównych zadań GOK w Stężycy należy: zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańcom, zapewnienie miejsca spotkań, kultywowanie lokalnych tradycji i obyczajów, krzewienie kultury i czytelnictwa, kształcenie i doskonalenie umiejętności sportowych, artystycznych, komputerowych, rozwijanie zainteresowań, popularyzacja czytelnictwa.

Gminny Ośrodek Kultury w Ułężu wchodzi w skład Zespołu Administracyjnych Placówek Oświatowych i Kulturalnych w Ułężu i mieści się w Ułężu 173. W latach 2010-2012 rocznie w zajęciach uczestniczyło średnio 1088 osób.

Do głównych zadań GOK w Ułężu należy: nadzorowanie i współpraca z placówkami kulturalnymi, organizowanie spektakli, koncertów, wystaw i odczytów, organizowanie zabaw, dyskotek, imprez rozrywkowych i turystycznych, prowadzenie ognisk artystycznych, gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie wartości kultury.

Gminny Ośrodek Kultury w Kłoczewie znajduje się przy ul. Klonowej 2. W latach 2010-2012 w zajęciach prowadzonych przez GOK w Kłoczewie uczestniczyły średnio 1 393 osoby rocznie. GOK realizuje swoją działalność kulturalno – oświatową poprzez organizowanie różnego rodzaju imprez cyklicznych, okolicznościowych, plenerowych, wystaw. Prowadzone są zajęcia artystyczne, taneczne, spotkania wakacyjne dla dzieci i młodzieży.

Tabela 12 Centra kultury w powiecie ryckim

Nazwa Ośrodka	Liczba uczestników		
	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Miejsko Gminne Centrum Kultury w Rykach	8 000	9 000	8 000
Miejski Dom Kultury w Dęblinie	1001	998	1017
Gminny Ośrodek Kultury w Stężycy	50	50	50
Gminny Ośrodek Kultury w Ułężu	1035	1140	1090
Gminny Ośrodek Kultury w Kłoczewie	1100	1400	1680

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od właściwych urzędów miast i gmin.

Na terenie Powiatu Ryckiego funkcjonują 22 świetlice (7 na terenie miasta a 20 na terenie gminy).

Na terenie Miasta Ryki znajduje się 1 świetlica przy ul. Kościuszki 9, oraz 9 świetlic, które znajdują się na terenie gminy Ryki, w tym 6 domów ludowych: w Brusowie, Moszczance, Lasocinie, Starej Dąbi, Nowym Bazanowie, Krasnoglinach oraz 3 świetlice w Podwierzbiu, Potoku i Leopoldowie. W latach 2010-2012 w zajęciach prowadzonych przez świetlice na terenie miasta i gminy Ryki uczestniczyło średnio 11 000 tysięcy osób rocznie.

Na terenie Miasta Dęblin znajduje się 6 świetlic osiedlowych (świetlica w osiedlu Mierzwiączka przy ul. 1 Maja 160, Świetlica w osiedlu Wiślana przy ul. Wiślanej 33, Świetlica w osiedlu Młynki przy ul. Młynki 17, Świetlica w osiedlu Michalinów przy ul. Żeromskiego 39, Świetlica w osiedlu Rycice przy ul. Starej 1, Świetlica w osiedlu Staszica przy ul. Staszica 19. W latach 2010-2012 w zajęciach prowadzonych przez świetlice na terenie miasta Dęblin uczestniczyło średnio 150 osób rocznie.

Na terenie gminy Ułęż znajdują się 3 świetlice: świetlica w Sobieszynie, Ułężu oraz w Zosinie. W latach 2010-2012 w zajęciach prowadzonych przez świetlice na terenie gminy Ułęż uczestniczyło średnio 275 osób rocznie.

Na terenie gminy Stężycza znajdują się 3 świetlice środowiskowe: w Brzeźcach, w Pawłowicach oraz w Brzezinach. W latach 2010-2012 w zajęciach prowadzonych przez świetlice działające na terenie gminy Stężycza uczestniczyło średnio 76 osób rocznie.

Na terenie gminy Nowodwór znajduje się 5 świetlic: w Trzciankach, Nowodworze, Grabowie Szlacheckim, Niedźwiedziu oraz Zawitale. W latach 2010-2012 w zajęciach prowadzonych przez świetlice działające na terenie gminy Nowodwór uczestniczyły średnio 683 osoby rocznie.

Tabela 13 Świetlice w powiecie ryckim.

Nazwa Ośrodka	Adres
Świetlice na terenie miasta	
Świetlica Osiedlowa	ul. Kościuszki 19, 08-500 Ryki
Świetlica w Osiedlu Mierzwiączka	ul. 1 Maja 160, 08-530 Dęblin
Świetlica w Osiedlu Wiślana	ul. Wiślana 33, 08-530 Dęblin
Świetlica w Osiedlu Młynki	ul. Łynki 17, 08-530 Dęblin
Świetlica w Osiedlu Michalinów	ul. Żeromskiego 39, 08-530 Dęblin
Świetlica w Osiedlu Staszica	ul. Staszica 19, 08-530 Dęblin
Świetlica w Osiedlu Rycice	ul. Stara 1, 08-530 Dęblin
Świetlice na terenie gmin	
Dom Ludowy w Brusowie	08-500 Ryki
Dom Ludowy w Moszczane	08-500 Ryki
Dom Ludowy w Lasocinie	08-500 Ryki
Dom Ludowy w Starej Dąbi	08-500 Ryki
Dom Ludowy w Nowym Bazanowie	08-500 Ryki
Dom Ludowy w Krasnoglinach	08-500 Ryki
Świetlica w Podwierzbiu	08-500 Ryki
Świetlica w Potoku	08-500 Ryki
Świetlica w Leopoldowie	08-500 Ryki
Świetlica w Sobieszynie	08-504 Ułęż
Świetlica w Ułężu	08-504 Ułęż
Świetlica w Zosinie	08-504 Ułęż
Świetlica w Brzeźcach	Prażmów 3, 08-540 Stężyca
Świetlica w Pawłowicach	Pawłowice, 08-540 Stężyca
Świetlica wiejska w Brzezinach	08-540 Stężyca
Świetlica w Trzciankach	Trzcianki, 08-503 Nowodwór
Świetlica w Nowodworze	Nowodwór, 08-503 Nowodwór
Świetlica w Grabowie Szlacheckim	Grabów Szlachecki, 08-503 Nowodwór
Świetlica w Niedźwiedziu	Niedźwiedź, 08-503 Nowodwór
Świetlica w Zawitala	Zawitała, 08-503 Nowodwór

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od właściwych urzędów miast i gmin.

Tabela 14 Liczba uczestników zajęć prowadzonych przez świetlice.

Świetlice środowiskowe	Liczba uczestników		
	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Miasto i Gmina Ryki	10 000	10 000	10 000
Miasto Dęblin	150	150	150
Gmina Ułęż	225	290	310
Gmina Stężycza	60	80	90

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od właściwych urzędów miast i gmin.

Na obszarze Powiatu Ryckiego znajduje się 17 bibliotek publicznych wraz z filiami, w tym na obszarze miasta - 5 i na obszarze gminy - 12. Największa liczba bibliotek znajduje się na obszarze miasta i gminy Ryki – 5, następnie na terenie Miasta Dęblin – 4, na terenie Gminy Stężycza – 3, na terenie Gminy Kłoczew – 2, na terenie Gminy Nowodwór – 2 oraz na terenie Gminy Ułęż – 1.

Biblioteki znajdują się w każdym mieście oraz w każdej gminie na terenie Powiatu Ryckiego, pozostałe jednostki to filie tych bibliotek (łącznie 11 filii – Filia Biblioteczna w Starym Bazanowie, Bobrownikach, Moszczance, Rososzy, Dęblinie - Filia Wiślana przy ul. Wiślanej 7 w Dęblinie, Filia Rycice przy ul. Nowej 67 w Dęblinie, Filia Masów przy ul. Krasickiego 146 w Dęblinie, Filia w Woli Zadybskiej, Pawłowicach, Starej Rokitni, Grabowie Szlacheckim.

Na większą uwagę zasługuje Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rykach, która jest samorządową instytucją kultury, działającą na rzecz bibliotek publicznych i społeczności lokalnej Powiatu Ryckiego. Biblioteka ta rozpoczęła swoją działalność 1 lipca 2008 r. w celu służenia pomocą instrukcyjno - metodyczną i szkoleniową bibliotekom publicznym. Sprawuje nad nimi nadzór merytoryczny w ramach zadań statutowych. Działa dla potrzeb społeczności lokalnej, przy ścisłej współpracy z bibliotekami publicznymi w Powiecie Ryckim oraz innymi instytucjami i organizacjami, gromadzi materiały dotyczące powiatu. Biblioteka w sposób profesjonalny, kompleksowy i skuteczny umacnia rolę bibliotek publicznych w środowisku lokalnym, promuje czytelnictwo w Powiecie Ryckim oraz zaspokaja potrzeby informacyjne, edukacyjne i kulturalne użytkowników bibliotek. Na terenie powiatu znajduje się 27 bibliotek szkolnych, działających przy szkołach.

W roku 2010 w Powiecie Ryckim zarejestrowano 9644 czytelników korzystających z bibliotek, w roku 2011 – 9845 czytelników, natomiast w roku 2012 – 9875. Z przedstawionych danych wynika, iż w Powiecie Ryckim utrzymuje się tendencja wzrostowa czytelników. Wzrost czytelników związany jest z prowadzeniem przez biblioteki akcji „książka na telefon”, która umożliwia dotarcie do szerszego grona czytelników zwłaszcza do osób niepełnosprawnych a także do osób starszych, które mają trudności w poruszaniu się. Większość bibliotek jest przystosowana dla potrzeb osób niepełnosprawnych, te które nie posiadają podjazdów znajdują się na parterze, co również ułatwia dostęp osobom niepełnosprawnym. Dodatkowo biblioteki wspierane są przez wolontariuszy, którzy służą pomocą czytelnikom.

Tabela15 Biblioteki w Powiecie Ryckim

Biblioteki									
	Powiatowe			Publiczne			Szkolne		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Liczba bibliotek	1	1	1	18	17	17	28	28	27
Liczba czytelników	20	33	46	177031	169397	168989	7138	6851	6528
Wielkość księgozbiorów	342	503	623	177031	169397	168989	331685	329661	330256
Liczba zatrudnionych pracowników	1	1	1	28	32	30	38	38	37
W tym z wykształceniem bibliotekarskim	1	1	1	19	21	18	38	37	36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od właściwych urzędów miast i gmin.

2.2.2 Oświata i wychowanie.

Powiat Rycki posiada bardzo dobrze rozbudowaną bazę edukacyjną. Na terenie Powiatu Ryckiego funkcjonuje 40 przedszkoli wraz z oddziałami przedszkolnymi do których uczęszcza 1706 dzieci. Przedszkola na terenie powiatu obejmują swoją opieką i wychowaniem dzieci w wieku od 2 do 6 lat. Porównując rok 2010 z rokiem 2012 można zauważyć znaczny wzrost dzieci uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych.

Tabela 16 Liczba przedszkoli i oddziałów przedszkolnych.

	Przedszkola i oddziały przedszkolne w powiecie ryckim		
	2010	2011	2012
Liczba placówek	39	43	40
Liczba dzieci	1 624	1 694	1 706
Grupy wiekowe (łącznie)	2 – 6 lat	2-6 lat	2-6 lat
Liczba grup	82	83	81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od właściwych urzędów miast i gmin.

Tabela 17 Wykaz przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w Powiecie Ryckim w podziale na gminy.

Miasto/ Gmina	Wykaz przedszkoli i oddziałów przedszkolnych
Ryki	<ol style="list-style-type: none"> 1. Samorządowe Przedszkole Nr 1 w Rykach, ul. Szkolna 18, 08-500 Ryki 2. Samorządowe Przedszkole nr 2 z grupami integracyjnymi im. Marii Kownackiej w Rykach, ul. Żytnia 28A, 08-500 Ryki. 3. Samorządowe Przedszkole nr 5 im. Ewy Szelburg-Zarembiny w Rykach, ul. Kochanowskiego 21, 08-500 Ryki. 4. Publiczne Przedszkole w Bobrownikach ul. Rynek 1, 08-500 Ryki. 5. Samorządowe Przedszkole w Rososzy, Rososz 144A, 08-500 Ryki 6. Samorządowe Przedszkole w Swatach, Swaty 193A, 08-500 Ryki. 7. Przedszkole Samorządowe w Leopoldowie, ul. Zielona 1, 08-500 Ryki. 8. Przedszkole Samorządowe w Starym Bazanowie, Stary Bazanów 136, 08-500 Ryki. 9. Przedszkole Samorządowe w Moszczance, Moszczanka 14, 08-500 Ryki. 10. Przedszkole Samorządowe w Oszczywilku, Oszczywilk 11, 08-500 Ryki. 11. Samorządowe Przedszkole w Owni, Ownia 101. 08-500 Ryki. 12. Oddział Przedszkolny w Bobrownikach, Bobrowniki, ul. Rynek 1, 08-500 Ryki. 13. Oddział Przedszkolny w Starej Dąbi 4, 08-500 Ryki. 14. Oddział Przedszkolny w Leopoldowie, ul. Zielona 1, 08-500 Ryki. 15. Oddział Przedszkolny w Rososzy, Rososz 144a, 08-500 Ryki. 16. Oddział Przedszkolny w Swatach, Swaty 193a, 08-500 Ryki. 17. Oddział Przedszkolny w Moszczance, Moszczanka 14, 08-500 Ryki.
Dęblin	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miejskie Przedszkole Nr 1 w Dęblinie, ul. Niepodległości 10, 08-530 Dęblin. 2. Miejskie Przedszkole Nr 3 w Dęblinie, ul. Michalinowska 1a, 08-530 Dęblin. 3. Miejskie Przedszkole nr 4 w Dęblinie, ul. Rogowskiego 5b,

	08-530 Dęblin. 4. Oddział Przedszkolny ul. 1 Maja 3, 08-530 Dęblin. 5. Oddział Przedszkolny ul. Tysiąclecia 25, 08-530 Dęblin. 6. Oddział Przedszkolny ul. Kowalskiego 20, 08-530 Dęblin. 7. Oddział Przedszkolny ul. 15. P.P. „Wilków” 6, 08-530 Dęblin.
Stężycza	1. Publiczne Przedszkole w Stężycy, ul. Podwale 9, 08-540 Stężycza. 2. Oddział Przedszkolny w Rokitni Nowej, Rokitnia Nowa 80, 08-540 Stężycza. 3. Publiczne Przedszkole w Pawłowicach, Pawłowice 90, 08-540 Stężycza.
Ułęż	1. Oddział przedszkolny w Ułężu. 2. Oddział Przedszkolny w Sobieszynie. 3. Oddział Przedszkolny w Białkach Dolnych.
Kłoczew	1. Oddział Przedszkolny w Starym Zadybiu. 2. Oddział Przedszkolny w Kawęczynie. 3. Przedszkole w Woli Zadybskiej. 4. Przedszkole w Goździe. 5. Oddział Przedszkolny w Czernicu. 6. Przedszkole w Kłoczewie,
Nowodwór	1. Przedszkole/Oddział Przedszkolny w Nowodworze 2. Przedszkole/Oddział Przedszkolny w Trzciankach. 3. Przedszkole/Oddział Przedszkolny w Grabowie Szlacheckim. 4. Przedszkole/Oddział Przedszkolny w Niedźwiedziu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od właściwych urzędów miast i gmin

Na terenie powiatu znajdują się 23 szkoły podstawowe, 8 gimnazjów oraz 7 zespołów szkół ogólnokształcących. Największa liczba szkół znajduje się na terenie Gminy Ryki – 4 gimnazja oraz 10 szkół podstawowych a najmniejsza liczba szkół znajduje się w Gminie Ułęż – 2 szkoły podstawowe oraz gimnazjum. Liczbę uczniów, klas absolwentów i nauczycieli w szkołach w podziale na gminy powiatu obrazuje poniższa tabela.

Tabela 18 Wykaz szkół podstawowych i gimnazjalnych w powiecie

Miasto/ Gmina		Szkoła podstawowa			Gimnazjum			ZSO		
		2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Ryki	Liczba uczniów	1239	1234	1238	806	770	766	-	-	-
	Liczba oddziałów/klas	84	85	86	40	39	37	-	-	-
	Średnia liczba	152	146	145	83	81	81	-	-	-

	uczniów w klasie									
	Liczba absolwentów	236	228	229	270	268	264	-	-	-
	Liczba nauczycieli	197	189	183	122	119	117	-	-	-
Dęblin	Liczba uczniów	304	272	248	-	-	-	1807	1746	1651
	Liczba oddziałów/klas	18	17	16	-	-	-	80	74	70
	Średnia liczba uczniów w klasie	29	27	27	-	-	-	66	69	69
	Liczba absolwentów	58	56	43	-	-	-	507	441	402
	Liczba nauczycieli	-	-	-	-	-	-	179	169	164
Stężycza	Liczba uczniów	269	257	261	175	175	188	-	-	-
	Liczba oddziałów/klas	20	20	19	10	11	11	-	-	-
	Średnia liczba uczniów w klasie	40	38	41	17	16	16	-	-	-
	Liczba absolwentów	60	58	52	77	77	46	-	-	-
	Liczba nauczycieli	43	45	48	26	23	24	-	-	-
Ułęż	Liczba uczniów	211	192	171	128	130	138	-	-	-
	Liczba oddziałów/klas	12	12	12	3	3	3	-	-	-
	Średnia liczba uczniów w klasie	35	32	27	21	22	23	-	-	-
	Liczba absolwentów	50	44	46	41	39	38	-	-	-
	Liczba nauczycieli	62	60	69	b/d	b/d	b/d	-	-	-
Kłoczew	Liczba uczniów	401	412	415	198	182	172	138	147	136
	Liczba oddziałów/klas	33	34	35	9	9	8	9	9	9
	Średnia liczba uczniów w klasie	57	50	55	39	37	41	15	16	15
	Liczba absolwentów	61	66	45	79	75	59	11	16	15
	Liczba nauczycieli	85	75	77	14	14	12	20	20	20

Nowodwór	Liczba uczniów	48	46	52	-	-	-	411	420	415
	Liczba oddziałów/klas	6	6	6	-	-	-	23	23	23
	Średnia liczba uczniów w klasie	8	8	9	-	-	-	45	47	36
	Liczba absolwentów	11	8	7	-	-	-	100	67	79
	Liczba nauczycieli	11	99		-	-	-	51	53	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od właściwych urzędów miast i gmin

Powiat Rycki jest organem prowadzącym 6 szkół średnich. Szkoły te kształcą młodzież z terenu Powiatu Ryckiego oraz ościennych powiatów w wielu zawodach i specjalizacjach. Liczbę uczniów, klas absolwentów i nauczycieli w poszczególnych szkołach średnich obrazuje poniższa tabela.

Tabela 19 Szkoły średnie na terenie Powiatu Ryckiego

Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rykach, ul. Słowackiego 12, 08-500 Ryki			
	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Liczba uczniów	355	353	324
Liczba klas (oddziałów)	12	12	12
Średnia liczba uczniów w klasie	29,5	29,4	27
Liczba absolwentów	117	115	111
Liczba nauczycieli	28	26	24
Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 im. Wł. Korzyka w Rykach, ul. Żytnia 8, 08-500 Ryki			
Liczba uczniów	631	577	535
Liczba klas(oddziałów)	25	24	22
Średnia liczba uczniów w klasie	25,2	24	24,3
Liczba absolwentów	196	170	169
Liczba nauczycieli	65	61	60

Zespół Szkół Zawodowych Nr 2 im. L. Wyczółkowskiego w Rykach , ul. Wyczółkowskiego 10a, 08-500 Ryki			
Liczba uczniów	878	774	668
Liczba klas (oddziałów)	30	30	27
Średnia liczba uczniów w klasie	29,3	25,8	24,8
Liczba absolwentów	183	203	174
Liczba nauczycieli	59	57	57
Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 im. F. Kleeberga w Dęblinie , ul. Tysiąclecia 3, 08-530 Dęblin,			
Liczba uczniów	441	364	338
Liczba klas (oddziałów)	19	18	17
Średnia liczba uczniów w klasie	23	20	20
Liczba absolwentów	91	119	105
Liczba nauczycieli	51	46	46
Zespół Szkół Zawodowych Nr 2 im. M. Dąbrowskiej w Dęblinie , ul. Wiślana 3b,08-530 Dęblin			
Liczba uczniów	461	435	418
Liczba klas (oddziałów)	20	18	16
Średnia liczba uczniów w klasie	23,05	24,17	26,13
Liczba absolwentów	171	150	132
Liczba nauczycieli	42	41	39
Zespół Szkół im. Kajetana hr. Kickiego w Sobieszynie Sobieszyn 298, 08-504 Ułęż			
Liczba uczniów	135	116	106
Liczba klas (oddziałów)	7	6	5
Średnia liczba uczniów w klasie	19	19	21
Liczba absolwentów	24	18	37
Liczba nauczycieli	24	23	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od właściwych urzędów miast i gmin

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli od 2010 roku do 2012 roku w każdej ze szkół średnich powiatu stale zmniejsza się liczba uczniów. W roku 2010 łączna liczba uczniów szkół średnich wynosiła 2901, natomiast w roku 2012 już tylko – 2389.

Edukacja dzieci i młodzieży z terenu Powiatu Ryckiego wspierana jest przez 2 poradnie psychologiczno-pedagogiczne: Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną przy ul. Żytniej 5a w Rykach oraz Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną przy ul. Podchorążych 8a w Dęblinie.

Tabela 20 Działania poradni psychologiczno-pedagogicznych w latach 2010-2012.

	<i>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rykach</i>			<i>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Dęblinie</i>		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Łączna liczba przebadanych w poradni dzieci i młodzieży	1 165	1 202	1 103	590	980	940
Liczba wydanych orzeczeń, w tym:	23	57	56	60	72	85
Liczba orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania	12	22	11	20	30	37
Liczba orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego	18	34	41	40	42	48
Inne: o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka	3	1	4	x	x	x
Liczba opinii o dostosowaniu wymagań edukacyjnych	384	257	197	196	213	148
Liczba porad i konsultacji udzielonych uczniom, rodzicom i nauczycielom	3 167	3 944	3 140	1 900	1 800	1 588

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych w Rykach i Dęblinie

System szkolnictwa na terenie powiatu nie ogranicza się jedynie do szkół podstawowych, gimnazjów czy szkół średnich. Na terenie Powiatu funkcjonują 2 szkoły wyższe: Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych w Dęblinie przy ul. Dywizjonu 303,

polska uczelnia wojskowa wchodząca w skład Sił Powietrznych i kształcąca żołnierzy zawodowych, kandydatów na żołnierzy zawodowych a także cywili na kierunkach cywilnych oraz Lubelska Szkoła Wyższa w Rykach przy ul. Warszawskiej 3b specjalizująca się w kształceniu na kierunkach pedagogicznych.

2.2.3 Ochrona zdrowia

Podstawowa opieka medyczna na terenie powiatu ryckiego sprawowana jest przez publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej - łącznie 15 podmiotów (wykaz podmiotów przedstawia tabela poniżej).

Tabela 21 Podmioty świadczące podstawową opiekę zdrowotną

Lp.	Nazwa podmiotu działalności leczniczej	Miejsce udzielania świadczeń	Kontakt
1.	A.D. Kołodziejek s.c	08-500 Ryki, ul. Żytnia 16 08-500 Ryki, ul. Słowackiego 4	tel. 81 865 12 27
	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDIVITA”	08-500 Ryki, ul. Warszawska 100	tel. 81 865 58 58
		08-500 Ryki, ul. Karola Wojtyły	tel. 81 865 26 11
		08-504 Ułęż	tel. 81 866 79 30
		08-503 Nowodwór	tel. 81 866 19 35
		08-550 Kłoczew, ul. Długa 67	tel. 25 754 36 93
		08-550 Kłoczew, Wola Zadybska 08-550 Kłoczew, Czernic	
3.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDICUS” s.c.	08-500 Ryki, ul. Wyczółkowskiego 6	tel. 81 865 63 12
4.	Zarząd Odzieżowej Spółdzielni Inwalidów	08-500 Ryki, ul. Żytnia 8	
5.	6 Szpital Wojskowy z Przychodnią SP ZOZ	08u-530 Dęblin, ul. Szpitalna 2	tel. 81 551 71 28
6.	Ambulatorium z Izłą Chorych – Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Jednostki Wojskowej Nr 3248	08-521 Dęblin, ul. Saperów 5	
7.	Ambulatorium z Izłą Chorych – Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Jednostki Wojskowej Nr 3823	08-521 Dęblin, ul. Szkoły Podchorążych Lotnictwa 8	
8.	Ambulatorium z Izłą Chorych – Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Jednostki Wojskowej Nr 4824	08-530 Dęblin	
9.	Przychodnia Kolejowa – NZOZ	08-530 Dęblin, ul. Kolejowa 20	tel. 81 472 45 42

	Sp. z o.o.		
10.	NZOZ „Rodzinna Przychodnia Lekarska” s.c.	08-530 Dęblin, ul. Stężycka 11	tel. 81 883 36 20
11.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	08-530 Dęblin, ul. Rynek 14	tel. 81 883 06 08 81 883 06 09
12.	Osoba fizyczna Jerzy Howorus	08-530 Dęblin, ul. Królewska 16	
13.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Anna Nowak, Łukasz Nowak	08-540 Stężyca, ul. Królewska 2/3	tel. 81 866 30 13
		08-500 Ryki, Stary Bazanów	
		08-500 Ryki, Bobrowniki	
		08-540 Stężyca, Pawłowice	tel. 81 866 50 25
14.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej San-Dem	08-550 Kłoczew, ul. Długa	tel. 25 754 31 29
15.	NZOZ „MediTrans” s.c.	08-500 Ryki, ul. Warszawska 100	

Źródło: Starostwo Powiatowe w Rykach

Opiekę ambulatoryjną na terenie powiatu zapewnia 8 podmiotów. Opiekę całodobową w nagłych wypadkach, urazach oraz innych zagrożeniach życia mieszkańców Powiatu Ryckiego sprawuje 6 Szpital Wojskowy z Przychodnią w Dęblinie, który dysponuje izbą przyjęć oraz karetkami pogotowia.

Tabela 21 Podmioty świadczące ambulatoryjną opiekę zdrowotną.

Lp.	Nazwa podmiotu działalności leczniczej	Miejsce udzielania świadczeń, adres	Kontakt	Rodzaje Świadczeń (NFZ)
1.	A.D. Kołodziejek s.c.	08-500 Ryki, ul. Żytnia 16	tel. 81 865 12 27	gastroskopia alergologia dla dzieci dermatologia i wenerologia neurologia położnictwo i ginekologia cytologia chirurgia ogólna ortopedia i traumatologia dzieci otolaryngologia urologia

2.	Niepubliczny Zakład Opieki zdrowotnej „MEDIVITA” s.c.	08-500 Ryki, ul. Warszawska 100		neurologia
				preluksacja
3.	Zarząd Odzieżowej Spółdzielni Inwalidów	08-500 Ryki, ul. Żytnia 8		
4.	6 Szpital Wojskowy z Przychodnią SP ZOZ	08-530 Dęblin, ul. Szpitalna 2		diabetologia
				kardiologia
				dermatologia i wenerologia
				neurologia
				położnictwo i ginekologia
				cytologia
				chirurgia ogólna
				ortopedia i traumatologia narządu ruchu
				okulistyka
				otolaryngologia
				logopedia
				urologia
5.	Przychodnia Kolejowa NZOZ Sp. z o.o.	08-530 Dęblin, ul. Kolejowa 20		diabetologia
				neurologia
				chirurgia ogólna
				ortopedia i traumatologia narządu ruchu
				okulistyka
6.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	08-530 Dęblin, ul. Rynek 14		alergologia
				diabetologia
				endokrynologia
				kardiologia
				dermatologia i wenerologia
				neurologia
				reumatologia
				położnictwo i ginekologia
				cytologia
				chirurgia ogólna
				ortopedia i traumatologia
preluksacja				

				okulistyka dla dzieci
				otolaryngologia dziecięca
				urologia
7.	Przychodnie Opieki Zdrowotnej Sp. z o.o.	08-500 Ryki, ul. Słowackiego 13A		alergologia
				dermatologia i wenerologia
				okulistyka
8.	Szpital Powiatowy w Rykach AMG Centrum Medyczne	08-500 Ryki, ul. Żytnia 23		alergologia
				kardiologia
				neurologia
				gruźlicy i chorób płuc
				położnictwo i ginekologia
				cytologia
				chirurgia ogólna
				gastroskopia
				TK

Źródło: Starostwo Powiatowe w Rykach

Na terenie Powiatu Ryckiego funkcjonuje 28 ogólnodostępnych aptek. Apteki znajdują się na terenie każdej gminy w tym:

- na terenie Miasta i Gminy Ryki - 12 aptek;
- na terenie Miasta Dęblin – 11 aptek;
- na terenie Gminy Kłoczew – 2 apteki;
- na terenie Gminy Nowodwór – 1 apteka;
- na terenie Gminy Stężycza 1 apteka;
- na terenie Gminy Ułęż – 1 apteka.

2.2.4 Bezpieczeństwo publiczne

Do instytucji zapewniających ochronę życia, zdrowia i mienia obywateli na terenie powiatu ryckiego należą:

Komenda Powiatowa Policji w Rykach z siedzibą przy ul. Poniatowskiego 12

Komisariat Policji w Dęblinie z siedzibą przy ul. Niepodległości 5,

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Rykach z siedzibą przy ul. Warszawskiej

Głównym zadaniem jednostek porządku publicznego jest podejmowanie działań w kierunku zapobiegania popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym. Wyniki działań służb porządkowych w Powiecie Ryckim przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 23 Liczba przestępstw z art. 207 § 1 kk – dot. znęcania fizycznego i psychicznego

Jednostka Policji	2010	2011	2012
KPP Ryki	44	36	34
KP Dęblin	22	38	37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Rykach

Tabela 24 Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieska karta”/”NK” założona przez Policję”

Jednostka Policji	2010	2011	2012
KPP Ryki	22 (cały powiat)	17 (cały powiat)	17
Ułęż	b/d	b/d	0
Nowodwór	b/d	b/d	4
Kłoczew	b/d	b/d	3
KP Dęblin (+Stężyca)	b/d	b/d	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Rykach

Liczba przestępstw z art. 207 § 1 kk (znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny) w latach 2010-2012 zmniejszyła się, co jest pozytywnym zjawiskiem w Powiecie Ryckim. Spadła także liczba rodzin objętych procedurą „niebieska karta”.

Instytucje z terenu powiatu tj. Prokuratura, Policja, Sąd, jednostki pomocy społecznej biorą udział corocznie w ogólnopolskiej akcji „Tygodnia Pomocy Ofiarom Przestępstw”. W ramach ww. akcji Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach organizuje Powiatową Konferencję nt. "Pomocy ofiarom przestępstw". Celem konferencji jest promowanie współpracy na rzecz zapobiegania zjawisku przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Ryckiego oraz wymiana doświadczeń instytucji świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy.

Tabela 25 Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu, w rodzinie objętej procedurą „Niebieska karta”

Jednostka Policji	2010	2012
KPP Ryki	17	19 (z podległymi gminami)
KP Dęblin	b/d	4 (z podległymi gminami)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Rykach

Nieznacznie, bo o dwóch w ciągu 2 lat wzrosła liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu w rodzinach, które objęte były procedurą „Niebieska karta”.

Tabela 26 Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym

Jednostka Policji	2010	2011	2012
KPP Ryki (+gm. Nowodwór i Ułęż)	282	277	326 (z podległymi gminami)
Kłoczew	30	30	b/d
KP Dęblin	214	244	239 (z podległymi gminami)
PP Stężycza	75	45	b/d

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Rykach

Największą liczbą przestępstw w Powiecie Ryckim są przestępstwa o charakterze kryminalnym. Według danych raportu MSW przestępstwa o charakterze kryminalnym są w Polsce dominujące wśród przestępczości.

Tabela 27 Liczba przestępstw stwierdzonych, popełnionych przez nieletnich (czyny karalne)

Jednostka Policji	2010	2011	2012
KPP Ryki (+gm. Nowodwór i Ułęż)	12	20	24 (z podległymi gminami)
Kłoczew	1	0	b/d
KP Dęblin	18	7	10 (z podległymi gminami)
PP Stężycza	12	0	b/d

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Rykach

Niepokojącym zjawiskiem w Powiecie Ryckim jest liczba „młodocianych” przestępców. Od wielu lat odnotowuje się stały wzrost przestępczości wśród nieletnich. Zwiększa się zarówno ilość sprawców, jak i liczba popełnionych przez nich czynów karalnych.

Wśród wielu elementów determinujących przestępczość nieletnich wymienić należy takie jak: chęć zdobycia pieniędzy lub innych korzyści materialnych, zaimponowanie innym, namowa kolegów lub dorosłych osób, chęć przebywania i realizowania się w grupach nieformalnych, powielanie wzorców i zachowań mających swoje źródło w domu rodzinnym, bądź lansowanych w środkach masowego przekazu, scen przemocy, okrucieństwa, agresji, gwałtu, poczucie bezkarności za wcześniejsze czyny oraz poszukiwanie akceptacji, nie mogących znaleźć oparcia i poczucia bezpieczeństwa wśród rodziców lub opiekunów.

Tabela 28 Liczba stwierdzonych przestępstw narkotykowych

Jednostka Policji	2010	2011	2012
KPP Ryki (+gm. Nowodwór i Ułęż)	12	23	14 (z podległymi gminami)
Kłoczew	0	0	b/d
KP Dęblin	11	14	3 (z podległymi gminami)
PP Stężycza	2	0	b/d

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Rykach

Spadła znacznie w roku 2012 liczba przestępstw narkotykowych i wynosiła 17, natomiast w roku 2011 odnotowano aż 37 przestępstw narkotykowych.

Tabela 29 Liczba stwierdzonych przestępstw drogowych

Jednostka Policji	2010	2011	2012
KPP Ryki (+gm. Nowodwór i Ułęż)	138	102	155 (z podległymi gminami)
Kłoczew	38	50	----
KP Dęblin	126	133	117 (z podległymi gminami)
PP Stężycza	33	21	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Rykach

2.3. MARGINALIZACJA GRUP SPOŁECZNYCH – UBÓSTWO, UZALEŻNIENIA, PATOLOGIA.

Współczesna rodzina napotyka na swej drodze wiele przeszkód i trudności, zazwyczaj są one związane z jej ogólnym działaniem. Jeśli rodzina funkcjonuje prawidłowo, powinna uporać się z nimi bez większych problemów. Jeśli ta równowaga jest zaburzona, występuje dysfunkcjonalność, rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z nimi, co prowadzi do dezorganizacji jej życia. Za przyczynę dysfunkcjonalności w rodzinie uważa się zjawiska patologii społecznej typu: przestępczość, alkoholizm, narkomania, zaburzenia psychiczne, kalectwo. Trudności w realizacji niektórych funkcji rodziny powodują takie zjawiska jak m.in.: bezrobocie, bezdomność, ubóstwo, wadliwy system oddziaływań wychowawczych. Stają się one częstą powodem korzystania ze wsparcia pomocy społecznej. Przyczyny udzielania świadczeń pomocy społecznej zwykle układają się w pewne związki przyczynowe.

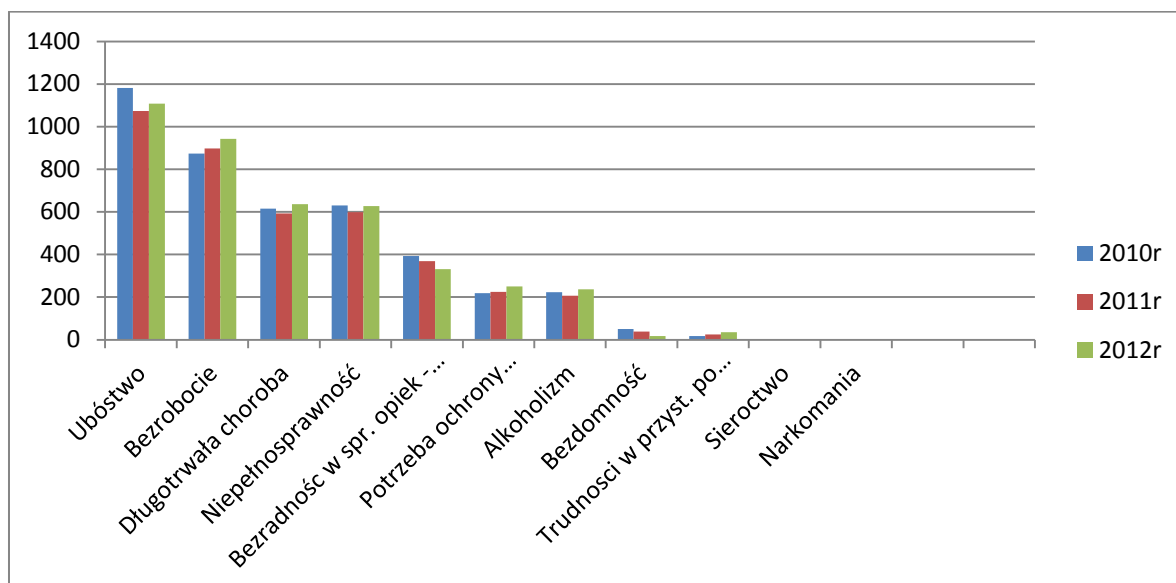
Rzadko dana przyczyna jest jedynym powodem przyznania pomocy, najczęściej przyczyny te nakładają się.

Tabela 32 Powody ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej w poszczególnych gminach.

L.p.	Powód objęcia wsparciem	Liczba rodzin		
		2010r.	2011r.	2012r.
1.	Ubóstwo	1 182	1 074	1 108
2.	Bezrobocie	874	897	942
3.	Długotrwała choroba	615	593	637
4.	Niepełnosprawność	630	599	627
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	393	369	332
6.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	219	224	251
7.	Alkoholizm	223	207	236
8.	Bezdomność	51	38	18
9.	Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu Zakładu Karnego	18	25	36
10.	Sieroctwo	0	1	2
11.	Narkomania	1	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Wykres 3 Powody ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej w okresie 2010-2012r.

Dominującymi problemami społecznymi w powiecie są: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała choroba i niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Zostały one szerzej opisane dla potrzeb planowanej strategii.

2.3.1 Ubóstwo

Tabela 33. Liczba rodzin w gminach z problemem ubóstwa

UBÓSTWO							
		2010 r.		2011 r.		2012 r.	
Lp.	Powiat/ Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ryki	355	1054	358	1026	356	1164
2.	M. Dęblin	336	753	299	658	323	690
3.	Kłoczew	164	651	150	561	170	620
4.	Nowodwór	75	415	70	388	71	380
5.	Stężycza	119	381	96	304	103	318
6.	Ułęż	133	427	101	340	85	319
Powiat Rycki		1 182	3 681	1 074	3 277	1 108	3 491

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Wśród rodzin objętych pomocą ubóstwo jest najczęstszym powodem przyznawania świadczeń przez Ośrodki Pomocy Społecznej we wszystkich gminach powiatu. Analizując liczbę rodzin w okresie 2010-2012 wydaje się, że problem ubóstwa w gminach maleje. Może to być jednak mylne twierdzenie. Do najważniejszych przyczyn ubóstwa należy bezrobocie. Problem bezrobocia z każdym rokiem wzrasta i jest drugim po ubóstwie powodem korzystania ze wsparcia OPS.

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne.

2.3.2. Bezrobocie

Tabela 34. Liczba rodzin w gminach z problemem bezrobocia

BEZROBOCIE							
		2010 r.		2011 r.		2012 r.	
Lp.	Powiat/ Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ryki	312	1017	350	1096	358	1142
2.	M. Dęblin	299	758	271	692	296	745
3.	Kłoczew	64	201	71	233	81	295
4.	Nowodwór	52	200	55	208	57	202
5.	Stężycza	68	207	73	223	81	248
6.	Ułęż	79	303	77	298	69	289
Powiat Rycki		874	2 686	897	2 750	942	2 921

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Rosnące bezrobocie stanowi drugi, poważny problem społeczny powiatu. Pojawienie się bezrobocia w rodzinach oznacza nie tylko utratę jedyne go czasem źródła dochodu, lecz prowadzi również do utraty bezpieczeństwa socjalnego.

Ubóstwo bezrobotnych jest często związana z długotrwałością bezrobocia. Bezrobotni, którzy utracili przysługujące im zasiłki stają się podopiecznymi ośrodków pomocy społecznej. Szerzej problem został opisany w części strategii poświęconej bezrobociu.

2.3.3. Długotrwała choroba i niepełnosprawność

Tabela 35. Liczba rodzin w gminach z problemem niepełnosprawności

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ							
		2010 r.		2011 r.		2012 r.	
Lp.	Powiat/ Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ryki	244	566	242	505	253	553
2.	M. Dęblin	170	360	164	343	177	365
3.	Kłoczew	46	170	54	177	48	140
4.	Nowodwór	56	204	46	198	61	223
5.	Stężyca	61	185	46	118	50	121
6.	Ułęż	53	133	47	119	38	111
Powiat Rycki		630	1 618	599	1 460	627	1 513

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Tabela 36. Liczba rodzin w gminach z problemem długotrwałej choroby

DLUGOTRWAŁA CHOROBA							
		2010 r.		2011 r.		2012 r.	
Lp.	Powiat/ Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ryki	248	649	271	725	257	678
2.	M. Dęblin	146	316	129	286	150	313
3.	Kłoczew	92	312	91	290	86	291
4.	Nowodwór	61	256	35	168	73	317
5.	Stężyca	46	145	32	104	44	139
6.	Ułęż	22	77	35	89	27	93
Powiat Rycki		615	1 755	593	1 662	637	1 831

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Ludzie chorzy oraz niepełnosprawni stanowią kolejną liczną grupę osób korzystających z pomocy społecznej. Jest to grupa osób zagrożona wykluczeniem społecznym. W większości gmin w powiecie problem ma tendencje wzrostową porównując lata 2010 i 2012.

Problem niepełnosprawności zostanie szerzej opisany w dalszym dziale strategii.

2.3.4. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych

Tabela 37. Liczba rodzin w gminach z bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH							
		2010 r.		2011 r.		2012 r.	
Lp.	Powiat/ Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ryki	110	257	129	308	142	419
2.	M. Dęblin	91	305	91	304	102	322
3.	Kłoczew	22	100	21	78	26	101
4.	Nowodwór	99	485	66	337	10	43
5.	Stężycza	38	158	46	193	39	161
6.	Ułęż	33	164	16	81	13	74
Powiat Rycki		393	1 469	369	1 301	332	1 120

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, pomimo ogólnego spadku na przełomie 2010-2012r., dotyka dużej liczby rodzin w powiecie ryckim. Dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w których występują problemy opiekuńczo – wychowawcze często mają problemy z prawidłowym funkcjonowaniem w społeczeństwie. Problem został opisany szerzej w dalszej części strategii.

2.3.5 Alkoholizm

Tabela 38. Liczba rodzin w gminach z problemem alkoholizmu

ALKOHOLIZM							
		2010 r.		2011 r.		2012 r.	
Lp.	Powiat/ Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ryki	142	356	131	300	152	353
2.	M. Dęblin	48	91	40	78	52	103
3.	Kłoczew	8	40	9	41	11	43
4.	Nowodwór	6	18	8	25	5	18
5.	Stężyca	15	48	14	44	11	33
6.	Ułęż	4	11	5	9	5	7
Powiat Rycki		223	564	207	497	236	557

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Kolejna z grup dysfunkcyjnych, która jest objęta pomocą ze strony systemu pomocy społecznej, stanowią osoby uzależnione od alkoholu. W większości gmin Powiatu Ryckiego problem alkoholizmu ma tendencję wzrostową. Zjawisko nadużywania alkoholu stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia dla wielu mieszkańców i nie zależy od płci, wieku ani wykształcenia.

Nadmierne spożywanie alkoholu znajduje swoje odbicie nie tylko w życiu jednostki, ale także w życiu społeczeństwa. Problemy, których przyczyną jest alkohol mogą pojawić się w różnych dziedzinach. Można mówić o następstwach rodzinnych, problemach w pracy, łamaniu porządku publicznego. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogorszenie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Wpływ nadmiernego spożywania alkoholu na przestępczość w powiecie zostanie przedstawiony w innej części strategii.

2.3.6 Narkomania

Tabela 39. Liczba rodzin w gminach z problemem narkomani

NARKOMANIA							
		2010 r.		2011 r.		2012 r.	
Lp.	Powiat/ Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ryki	0	0	0	0	1	2
2.	M. Dęblin	1	1	1	1	1	1
3.	Kłoczew	0	0	0	0	0	0
4.	Nowodwór	0	0	0	0	0	0
5.	Stężycza	0	0	0	0	0	0
6.	Ułęż	0	0	0	0	0	0
Powiat Rycki		1	1	1	1	2	3

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to ma szerokie znaczenie i obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą (m.in. tak powszechnych wśród młodzieży dopalaczy). Zjawisku narkomanii sprzyja powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich używanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obrony przed trudnościami oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań.

Narkomania to jedna z przyczyn bezdomności, odrzucenia przez rodzinę, braku stałych środków utrzymania, przestępczości, złego stanu zdrowia.

Problem narkomanii na terenie Powiatu Ryckiego nie ma charakteru masowego jednak jest coraz większy. Dotyka głównie mieszkańców większych gmin i miast powiatu. Wpływ problemu narkomanii na przestępczość w powiecie zostanie przedstawiony w innej części strategii.

2.3.7 Bezdomność

Tabela 34. Liczba rodzin w gminach z problemem bezdomności

BEZDOMNOŚĆ							
		2010 r.		2011 r.		2012 r.	
Lp.	Powiat/ Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ryki	6	6	3	3	6	6
2.	M. Dęblin	7	7	8	11	5	5
3.	Kłoczew	1	1	1	1	1	1
4.	Nowodwór	0	0	0	0	1	1
5.	Stężyca	3	3	4	9	2	2
6.	Ułęż	34	83	22	64	3	19
Powiat Rycki		51	100	38	88	18	34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Bezdomność to jedno z najgroźniejszych zjawisk patologii społecznej. Bezdomność jako cecha położenia społecznego konkretnych osób, zwłaszcza w swej skrajnej postaci, kumuluje się zazwyczaj z różnymi patologiami indywidualnymi (alkoholizm, przestępczość, narkomania, prostytutka, żebractwo) z zaburzeniami psychicznymi, którym towarzyszy brak oparcia w grupach społecznych, z konfliktami na tle obyczajowym i odtrąceniem członków rodziny.

W Powiecie Ryckim liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności jest na względnie stałym poziomie.

Największa grupa osób bezdomnych dotyczy Gminę Ułęż. Powodem jest funkcjonowanie na terenie gminy ośrodka dla osób bezdomnych (Dom Pomocy „Słoneczny” w Podlodowie), którzy pochodzą z terenu całej Polski. Dane wykazane w przedstawionej tabeli sugerują, że liczba tych osób spada jednak w rzeczywistości stale rośnie. Dane w tabeli przedstawiają ilość wydanych decyzji przez OPS w Ułężu. Wielu mieszkańców ośrodka dla bezdomnych korzysta ze świadczeń właściwych dla nich ośrodków z terenu ich pochodzenia.

Pozostałe problemy społeczne zdiagnozowane w powiecie, będące powodem ubiegania się o wsparcie ośrodków pomocy społecznej przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 41. Liczba rodzin w gminach z potrzebą ochrony macierzyństwa

POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA							
		2010 r.		2011 r.		2012 r.	
Lp.	Powiat/ Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ryki	63	314	72	349	94	401
2.	M. Dęblin	19	75	26	134	29	140
3.	Kłoczew	42	280	26	186	21	152
4.	Nowodwór	64	380	58	356	71	436
5.	Stężyca	31	162	35	175	30	163
6.	Ułęż	0	0	7	52	6	37
Powiat Rycki		219	1 211	224	1 252	251	1 329

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Tabela 42. Liczba rodzin w gminach z trudnościami w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego

TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO							
		2010 r.		2011 r.		2012 r.	
Lp.	Powiat/ Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ryki	8	13	9	19	9	14
2.	M. Dęblin	5	6	7	9	10	13
3.	Kłoczew	1	1	3	9	4	6
4.	Nowodwór	0	0	0	0	3	9
5.	Stężyca	2	9	5	23	8	16
6.	Ułęż	2	2	1	1	2	10
Powiat Rycki		18	31	25	61	36	68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Tabela 43. Liczba rodzin w gminach z problemem sieroctwa

SIEROCTWO							
		2010 r.		2011 r.		2012 r.	
Lp.	Powiat/ Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ryki	0	0	0	0	0	0
2.	M. Dęblin	0	0	1	1	2	3
3.	Kłoczew	0	0	0	0	0	0
4.	Nowodwór	0	0	0	0	0	0
5.	Stężycza	0	0	0	0	0	0
6.	Ułęż	0	0	0	0	0	0
Powiat Rycki		0	0	1	1	2	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

2.3.8 Wsparcie instytucjonalne

Osoby i rodziny borykające się z różnego rodzaju problemami m.in. przedstawionymi powyżej, zagrożeni wykluczeniem społecznym obejmowani są wsparciem instytucjonalnym. Liczba osób oczekujących pomocy rośnie, co może wskazywać na coraz większą świadomość społeczeństwa na występowanie problemów oraz chęć wyjścia z kryzysowej sytuacji.

Wybrane rodzaje wsparcia udzielanego w Powiecie Ryckim:

Działalność Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Tabela 44 Liczba osób objętych wsparciem Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Liczba osób objętych wsparciem																		
Miasto/ Gmina	2010r.						2011r.						2012r.					
	K	M	18- 25	26- 35	36- 50	50 +	K	M	18- 25	26- 35	36- 50	50 +	K	M	18- 25	26 -35	36 -50	50+
Ryki	11	24	5	5	13	12	33	33	2	15	26	23	27	33	2	13	15	30
M. Dęblin	140		bd	bd	bd	bd	143		bd	bd	bd	bd	141		bd	bd	bd	bd

Kłoczew	1	6	0	1	2	4	0	5	0	4	1	0	0	4	0	1	1	2
Nowodwór	12	9	3	6	7	5	23	11	2	11	17	4	22	15	6	9	16	6
Stężycza	2	27	0	1	23	5	2	29	0	1	27	3	2	26	0	0	26	2
Ułęż	5	5	0	0	10	0	3	3	0	0	6	0	4	4	0	0	8	0
Ogółem liczba osób w powiecie	242						285						278					

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych właściwych urzędów miast i gmin

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa w oparciu o ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, powoływana jest w każdej gminie. Zadaniem komisji jest realizacja zadań tejże ustawy, a także ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Podstawowym zadaniem komisji jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a w szczególności zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla takich osób.

Działalność Zespołów Interdyscyplinarnych

Tabela 45 Liczba osób objętych wsparciem zespołów interdyscyplinarnych

Miasto/Gmina	2010r.		2011r.		2012r.	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ryki	-	-	4	14	10	33
M. Dęblin	-	-	-	-	13	47
Kłoczew	-	-	-	-	11	41
Nowodwór	-	-	-	-	7	29
Stężycza	Zespół interdyscyplinarny został powołany w 2013r. (11 rodzin)					
Ułęż	Zespół interdyscyplinarny został powołany w 2013r. (40 rodzin)					

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Tworzenie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest efektem wejścia w życie nowych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz towarzyszących jej regulacji prawa miejscowego. Celem działania Zespołu jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy.

Zespół to grupa ludzi, specjalistów z różnych dziedzin, zajmująca się rozwiązaniem konkretnego problemu przy wykorzystaniu zasobów będących w dyspozycji każdego z członków takiego Zespołu.

Członkami Zespołów Interdyscyplinarnych działających w Powiecie Ryckim są m.in. pracownicy OPS, Policji, oświaty, sądu, służby zdrowia. Głównymi przyczynami udzielonego wsparcia są: przemoc fizyczna i psychiczna, alkoholizm, niezaradność w opiece i wychowaniu dzieci, niezaradność finansowa, problemy zdrowotne

Działalność asystentów rodziny

Tabela 46 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny

Miasto/Gmina	2013r.		
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba asystentów
Ryki	0	0	0
M. Dęblin	12	35	1
Kłoczew	7	39	1
Nowodwór	9	56	1
Stężycza	7	24	1
Ułęż	20	82	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Działalność asystentów rodziny została wprowadzona ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i należy do zadań własnych gminy. W Powiecie Ryckim asystenci rodziny zatrudniani są od 2013r. Tylko w jednej gminie Powiatu nie ma asystenta rodziny.

Zadaniem asystenta jest wspieranie rodzin z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej, z wykorzystaniem potencjału rodziny. Działania asystenta rodziny zmierzają do zmiany stosunku osób w rodzinie do własnej sprawczości, zwiększenia ich poczucia wpływu na własne życie, prawidłowego funkcjonowania w roli rodziców, co sprzyja pozostawianiu dzieci w rodzinie.

Pomoc specjalistyczna udzielona przez PCPR w Rykach

Osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, będące w stanie kryzysu mogą otrzymać pomoc w PCPR w Rykach w ramach interwencji kryzysowej, której celem jest przywracanie równowagi psychicznej i umiejętności radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udzielana jest natychmiastowa pomoc psychologiczna, w zależności od potrzeb – poradnictwo socjalne lub prawne.

Osoby zgłaszające się do PCPR potrzebują pomocy głównie z powodu trudnej sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej. Wiele z nich doświadcza różnych form przemocy. Cierpią z powodu choroby alkoholowej osób najbliższych lub własnego uzależnienia. Mają różne problemy związane z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci.

Tabela 47 Dane dot. poradnictwa specjalistycznego

		2010	2011	2012
1.	Ogólna liczba sesji poradnictwa	517	549	733
2.	Liczba sprawców przemocy (osoby skazane, warunkowo zwolnione, oskarżone o stosowanie przemocy oraz obwinione o stosowanie przemocy)	16	44	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

2.4 WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I CHORYCH PSYCHICZNIE

Większość osób niepełnosprawnych, mając ograniczony dostęp do informacji o przysługujących im uprawnieniach oraz odpowiedniego, dostosowanego do ich potrzeb wsparcia i pomocy instytucjonalnej i środowiskowej w miejscu zamieszkania nie jest w stanie prowadzić pełnego, aktywnego życia.

Bariery architektoniczne i komunikacyjne powodują, że nie mogą korzystać z powszechnie dostępnych dóbr i usług. Utrudniony dostęp do leczenia specjalistycznego, rehabilitacji, edukacji i zatrudnienia ogranicza szanse rozwoju osobistego i społecznego.

Zasoby gospodarstw domowych osób niepełnosprawnych z trudem pozwalają na pełnienie funkcji opiekuńczej wobec tych osób, nie mówiąc o ich aktywizowaniu. Niskie dochody blokują możliwość korzystania z oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej.

Ludzie niepełnosprawni postrzegani są jako środowisko uzależnione od pomocy społecznej, co więcej, nie mogąc pokonać ograniczeń, sami przyjmują role bezradnych i skazanych na pomoc z zewnątrz.

Udział w życiu społecznym blokuje również wysoki wskaźnik ubóstwa wśród osób niepełnosprawnych i niski stopień zabezpieczenia potrzeb życiowych.

Tabela 48 Liczba osób niepełnosprawnych w powiecie ryckim

Ogólna liczba osób niepełnosprawnych w województwie lubelskim	407 843
Liczba osób niepełnosprawnych w powiecie ryckim (które zadeklarowały swoją niepełnosprawność)	9 122
Liczba osób w wieku 0-17 lat	396
Liczba osób w wieku 18-64 lat	4 737
Liczba osób w wieku 65 i więcej	3 987

Źródło: dane urzędu Statystycznego w Lublinie pochodzące z narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 r.

Dane na temat niepełnosprawności za 2011r. na poziomie powiatu i gmin nie zostały upowszechnione i nie są dostępne.

2.4.1 Liczba i rodzaj wydanych orzeczeń dla osób niepełnosprawnych pochodzących z Powiatu Ryckiego.

Mówiąc o osobach niepełnosprawnych mamy na myśli osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczony przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, lekarzy orzeczników ZUS, KRUS jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi.

Obszar Powiatu Ryckiego objęty jest właściwością terytorialną przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach. Zespół specjalistów: lekarzy, psychologów, pracowników socjalnych, doradców zawodowych określają stopień naruszenia

sprawności organizmu i konsekwencji tego stanu dla możliwości podjęcia pracy, pełnienia ról społecznych, jakie człowiek pełni stosownie do wieku, płci, uwarunkowań społecznych, kulturowych itp. oraz ograniczeń w samodzielnej egzystencji.

W orzeczeniu o niepełnosprawności zawierane są wskazania dot. min. uzyskania świadczeń pieniężnych, odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia, uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, zakładzie aktywności zawodowej, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych, wydania karty parkingowej.

Tabela 49 Liczba wydanych orzeczeń

	2010r	2011r.	2012r.
Dzieci do 16-go roku życia, w tym:	92	134	123
Kobiety	40	49	55
Mężczyźni	52	85	68
Osoby powyżej 16-go roku życia, w tym:	606	831	898
Kobiety	346	469	484
Mężczyźni	260	362	414

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Wykres 4 Liczba orzeczeń wydanych dla niepełnosprawnych mieszkańców powiatu w latach 2010-2012

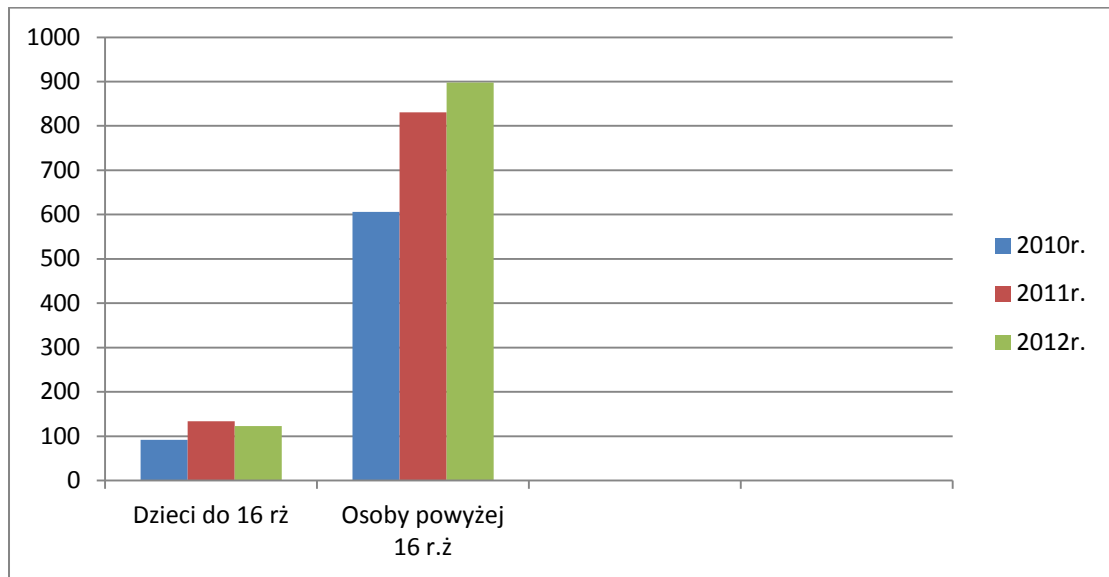
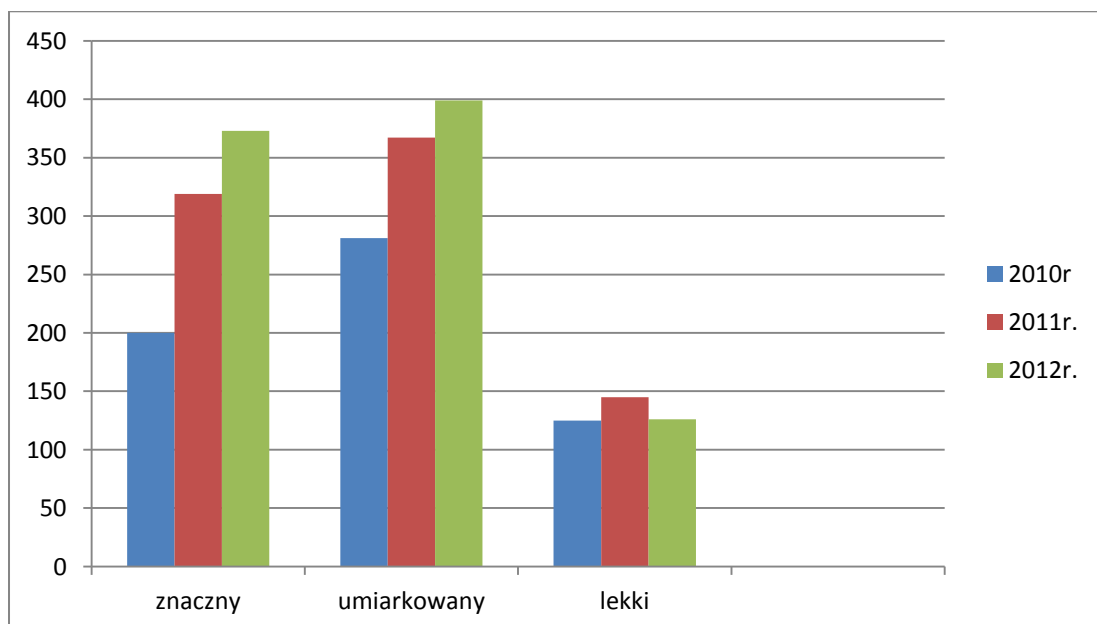

Tabela 50 Liczba wydanych orzeczeń wg stopni niepełnosprawności

Stopień niepełnosprawności	2010r.	2011r.	2012r.
znaczny	200	319	373
umiarkowany	281	367	399
lekki	125	145	126

Źródło: dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach

Wykres 4 Liczba orzeczeń wydanych w mieszkańcom powiatu w latach 2010-2012

Analiza porównawcza pokazuje, że stale rośnie ilość wydanych orzeczeń, przy czym liczba orzeczeń osób powyżej 16 roku życia jest zdecydowanie większa niż dzieci do 16 r.ż.

Największą liczbę osób niepełnosprawnych stanowią osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz znacznym.

2.4.2 Dostęp do edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej

Ludzie niezależnie od poziomu sprawności mają uniwersalne potrzeby, które zaspokajają wszystko to, co pozwala rozwijać się, żyć długo i być z życia zadowolonym. W przypadku osób z ograniczoną sprawnością (w szczególności, gdy jest to ograniczenie poważne i występuje w wielu wymiarach funkcjonowania) zaspokajanie tych uniwersalnych potrzeb może być trudniejsze niż zwykle.

Problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych będą różne w zależności od wieku, płci, fazy życia i środowiska. W dzieciństwie i młodości niepełnosprawność wiąże się z większymi i specyficznymi potrzebami opiekuńczymi i edukacyjnymi.

Dostęp do edukacji w Powiecie Ryckim

Tabela 51 Liczba dzieci niepełnosprawnych w przedszkolach

Gmina	Liczba przedszkoli i oddziałów przedszkolnych	Grupy integracyjne	Liczba dzieci niepełnosprawnych		
			2010	2011	2012
Ryki	19	1 przedsz.	11	9	11
Dęblin	7	brak	0	2	3
Stężycza	4	brak	0	0	1
Ułęż	3	brak	0	0	0
Kłoczew	6	brak	0	0	0
Nowodwór	4	brak	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych właściwych urzędów miast i gmin

W Powiecie Ryckim jest 1 przedszkole posiadające grupy integracyjne dla dzieci niepełnosprawnych, jest to Samorządowe Przedszkole nr 2 im. M. Kownackiej w Rykach. Ogółem w zajęciach przedszkolnych uczestniczyło w 2012r. 15 dzieci z czego 4 nie w grupach integracyjnej.

Tabela 52 Liczba uczniów niepełnosprawnych w szkołach podstawowych i gimnazjach

Miast/ gmina	Rodzaj szkoły	Liczba szkół	2010r.		2011r.		2012r.	
			Liczba uczniów	W tym niepełnosprawni	Liczba uczniów	W tym niepełnosprawni	Liczba uczniów	W tym niepełnosprawni
Ryki	Podstawowa	11	1 316	14	1 212	13	1 301	10
	Gimnazjum	4	806	9	770	13	766	16
Dęblin	Podstawowa	2	304	7	272	6	248	6
	ZSO	3	1 807	24	1 746	24	1 651	27
Kłoczew	Podstawowa	5	401	5	412	5	415	5
	Gimnazjum	2	198	10	182	10	172	6
	ZSO	1	138	0	147	0	136	0
Stężycza	Podstawowa	3	269	1	257	1	261	1
	Gimnazjum	1	175	4	175	4	188	2
Nowodwór	Podstawowa	1	48	1	46	1	52	1
	ZSO	3	411	6	420	5	415	6
Ułęż	Podstawowa	2	211	7	192	8	173	4
	gimnazjum	1	128	3	130	4	138	3
Suma		39	6 212	91	5 961	94	5 916	87

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych właściwych urzędów miast i gmin

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Dęblinie

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Dęblinie jest placówką kształcąca dzieci i młodzież niepełnosprawną intelektualnie.

Do szkoły przyjmowani są uczniowie, posiadający orzeczenie wydane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczne o potrzebie kształcenia specjalnego dla uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz z niepełnosprawnością sprzężoną.

W skład Ośrodka wchodzi: Szkoła Podstawowa, Gimnazjum oraz Internat

Tabela 53 Dane dot. uczniów SOSW w Dęblinie

	2010r.	2011r.	2012r.
Liczba uczniów niepełnosprawnych	65	64	59
Liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym	7	7	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Dęblin

Ośrodek Rewalidacyjno – Wychowawczy w Rykach

Do Ośrodka uczęszczają wychowankowie posiadający orzeczenie o niepełnosprawności z głębokim upośledzeniem oraz ze sprzężonymi niepełnosprawnościami (mózgowe porażenie dziecięce, zespół Retta, niedosłuch, upośledzenie umysłowe) w wieku od 3 do 25 lat. Uczestniczą oni w zajęciach rewalidacyjno – wychowawczych w zespołach podzielonych pod względem niepełnosprawności oraz wieku

Docelowo Ośrodek jest przygotowany do prowadzenia zajęć dla 25 wychowanków.

Tabela 54 Dane dot. uczestników Ośrodka Rewalidacyjno – Wychowawczego w Rykach

	2010r.	2011r.	2012r.
Liczba uczniów niepełnosprawnych	14	12	15
Liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym	1	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Rykach

Utrudniony dostęp osób niepełnosprawnych do edukacji wynika m.in. z barier architektonicznych i barier w komunikowaniu się, w tym braku sprzętu, pomocy dydaktycznych, transporcie niedostosowanym do potrzeb ludzi niepełnosprawnych.

Tylko dwie szkoły są przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Jest to Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy w Dęblinie (przy czym brak podjazdów i windy na piętro budynku) oraz Ośrodek Rewalidacyjno – Wychowawczy w Rykach. Są to Ośrodki przeznaczone głównie dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

W większości przedszkoli i szkół w powiecie likwidacja barier architektonicznych polega głównie na doprowadzaniu do budynków podjazdów dla osób niepełnosprawnych.

2.4.3 Aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne mają znacznie mniejsze od pozostałych osób szanse na zatrudnienie i przez to są szczególnie zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Do końca 2003r. system wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych był w większej mierze ukierunkowany na tzw. chroniony rynek pracy. Począwszy od 2004r. mechanizmy wynikające ze znowelizowanej ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz U. z 2011r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) są skierowane przede wszystkim na otwarty rynek pracy z myślą o rozwinięciu mechanizmów powodujących zwiększenie zainteresowania pracodawców zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

W społeczeństwie nadal funkcjonuje stereotyp, że ludzie niepełnosprawni mogą być zatrudnieni tylko w zakładach pracy chronionej. Tymczasem mogą oni podejmować pracę na otwartym rynku, jak również prowadzić własną działalność gospodarczą. W Powiecie Ryckim brak jest Zakładów Aktywności Zawodowej, spółdzielni socjalnych. Od wielu lat funkcjonuje Odzieżowa Spółdzielnia Inwalidów w Rykach zatrudniająca osoby niepełnosprawne. Dużą szansą są funkcjonujące supermarkety, np. Intermarche, gdzie zatrudnienia znajdują m.in. uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej.

Tabela 55 Liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych z Powiatu Ryckiego zarejestrowanych w PUP

	2010r.	2011r.	2012r.
Liczba osób niepełnosprawnych	83 (3,1 % ogółu)	88 (3,2 % ogółu)	107 (3,4 % ogółu)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP

Tabela 56 Zadania realizowane przez PUP na rzecz osób bezrobotnych niepełnosprawnych

Formy aktywizacji zawodowej	Liczba osób		
	2010r.	2011r.	2012r.
szkolenie	3	1	2
staż	14	6	11
szkolenie w klubie pracy w zakresie aktywnego poszukiwania pracy	7	3	1
zajęcia aktywizacyjne	5	7	2
prace interwencyjne	1	0	2
roboty publiczne	2	0	0
dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej	1	2	0
poradnictwo indywidualne	19	39	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP

Statystyka Urzędu Pracy uwzględnia osoby oficjalnie zarejestrowane jako bezrobotne lub poszukujące pracy, niepozostające w zatrudnieniu. Rozmiar zjawiska jest prawdopodobnie większy od oficjalnych danych. Osoby niepełnosprawne nie podejmują aktywności zawodowej w obawie przed utratą świadczeń. Renta często postrzegana jest jako podstawowe źródło dochodu, zastępujące dochód z pracy, a nie jako rekompensata i wsparcie niezbędne z racji niepełnosprawności.

2.4.4. Zadania realizowane przez PCPR w Rykach na rzecz osób niepełnosprawnych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach udziela pomocy osobom niepełnosprawnym poprzez dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji osób Niepełnosprawnych do:

- uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się, technicznych
- zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze
- zakupu sprzętu rehabilitacyjnego
- działalności kulturalnej, sportowej, turystycznej
- działalności warsztatu terapii zajęciowej

Tabela 57 Rodzaje zadań realizowanych przez PCPR w Rykach

Rodzaj zadania	2010r.		2011r.		2012r.		Wnioski złożone
	Wnioski złożone	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Wnioski złożone	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Wnioski złożone	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	
Turnusy rehabilitacyjne	199	70	133	30	230	173	562
Likwidacja barier architektonicznych	41	23	42	28	57	34	140
Likwidacja barier technicznych	10	8	4	3	20	20	34
Likwidacja barier w komunikowaniu się	6	1	4	4	39	12	49
Dofinansowanie środków ortopedycznych, pomocniczych i sprzętu ortopedycznego	295	229	397	359	417	402	1109
Razem	551	331	580	424	763	641	-
Imprezy związane ze sportem, kulturą, turystyką i rekreacją	8 umów		5 umów		10 umów		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Tabela 58 Środki PFRON wydatkowane na poszczególne zadania

Rodzaj zadania	2010r.	2011r.	2012r.
Turnusy rehabilitacyjne	70 278	33 401	209 147
Likwidacja barier architektonicznych	67 059	83 839	137 744
Likwidacja barier technicznych	14 098	568	35 457
Likwidacja barier w komunikowaniu się	256	8 587	19 799
Dofinansowanie	122 681	129 656	238 264

środków ortopedycznych, pomocniczych i sprzętu ortopedycznego			
Imprezy związane ze sportem, kulturą, turystyką i rekreacją	27 700	14 300	21 414
Razem	302 072	270 351	661 825

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Z informacji zamieszczonych wyżej wynika, że zainteresowanie uzyskaniem dofinansowania we wszystkich wymienionych zakresach jest coraz większe, szczególnie turnusami rehabilitacyjnymi.

Ilość pozytywnie rozpatrzonych wniosków zależy od wysokości środków PFRON przekazanych do dyspozycji Powiatu na poszczególne zadania. W 2011r. środków finansowych było znacznie mniej niż w roku 2010 i 2012. W 2013r. środki finansowe PFRON na realizację ww. zadań wyniosły 351 151 zł to jest ok. 46% mniej niż w 2012r.

Działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej

Warsztaty Terapii Zajęciowej realizują zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osoby niepełnosprawne samodzielnego i aktywnego życia – w miarę ich indywidualnych potrzeb.

Zajęcia w WTZ przeznaczone są dla osób, które ukończyły 16 lat i posiadają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej.

W Powiecie Ryckim funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej tj. WTZ w Rykach utworzony w 2003r. przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Rykach oraz WTZ w Dęblinie utworzony w 2004r. przez Urząd Miasta Dęblin.

W Warsztatach uczestniczy 85 osób (60 osób w WTZ w Rykach oraz 25 w WTZ w Dęblinie)

Koszty działania WTZ finansowane są ze środków PFRON (90% kosztów) oraz środków Powiatu Ryckiego (10% kosztów).

Od 2009r. koszt rocznego pobytu jednego uczestnika w WTZ, finansowany przez PFRON wynosi zgodnie z algorytmem 14 796,00 zł (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 listopada 2008r., Dz.U. Nr 207, poz. 1297).

Kwota wydatkowana na działalność WTZ ze środków PFRON stanowi iloczyn liczby uczestników Warsztatów i kwoty wg algorytmu, o której mowa wyżej.

W latach 2010-2012 ogólny plan finansowy na działalność WTZ wynosił 1 257 660,00 zł (środki PFRON) oraz 139 740,00 zł (środki Powiatu Ryckiego)

Programy PFRON realizowane przez Powiat za pośrednictwem PCPR w Rykach

W 2012r. oraz w 2013r. Samorząd Powiatowy w Rykach przystąpił do realizacji programu pilotażowego „Aktywny Samorząd” w ramach środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i wskazał PCPR w Rykach jako jednostkę organizacyjną do realizacji ww. programu.

Głównym celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

W ramach programu udzielono pomocy w zakresie:

Zakup specjalistycznego sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem, urządzeń lektorskich, urządzeń brajlowskich, wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym oraz pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.

W 2013r. udzielano również wsparcia w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Tabela 59 Liczba wniosków złożonych w ramach programu Aktywny Samorząd przez niepełnosprawne osoby uczące się

Zakres	Liczba złożonych wniosków	
	2012r.	2013r.
I	26	28
II	-	47

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych w ramach działań współfinansowanych ze środków unijnych.

Od 2008r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach realizuje projekt systemowy „Program upowszechniania aktywnej integracji wśród osób niepełnosprawnych oraz wychowanków opuszczających placówki i rodziny zastępcze” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Głównym celem projektu jest aktywizacja społeczna i zawodowa beneficjentów z Powiatu Ryckiego, tj. osób niepełnosprawnych, wychowanków przebywających w pieczy zastępczej oraz pełnoletnich wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.

W ramach realizacji projektu uczestnicy zostali objęci aktywizacją edukacyjną, zawodową, społeczną, zdrowotną. Instrumenty aktywnej integracji zostały dobrane według indywidualnych potrzeb uczestników projektu.

Od 2010r. zatrudniony został pracownik z wykształceniem psychologicznym na stanowisku doradcy do spraw osób niepełnosprawnych, który udziela specjalistycznego wsparcia w formie poradnictwa.

Tabela 60 Liczba uczestników projektu systemowego współfinansowanego ze środków EFS

Liczba uczestników projektu					
2010r.		2011r.		2012r.	
Liczba wszystkich beneficjentów	W tym liczba osób niepełnosprawnych	Liczba wszystkich beneficjentów	W tym Liczba osób niepełnosprawnych	Liczba wszystkich beneficjentów	W tym liczba osób niepełnosprawnych
75	50	104	81	105	90

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

2.4.5 Infrastruktura dot. wsparcia osób niepełnosprawnych

Problemem mającym wpływ na funkcjonowanie ludzi niepełnosprawnych jest niski rozwój infrastruktury zapewniającej opiekę i rehabilitację tym osobom, zwłaszcza dzienną. W Powiecie Ryckim funkcjonują:

Ośrodek Wsparcia w Leopoldowie

Ośrodek Wsparcia jest placówką pobytu dziennego o zasięgu powiatowym przeznaczonym dla osób chorych psychicznie, niepełnosprawnych intelektualnie, wykazujących inne zakłócenia czynności psychicznych, które zaliczane są do zaburzeń psychicznych. Od września 2011r. Ośrodek zwiększył ilość miejsc i posiada 22 miejsca statutowe.

Dom Pomocy Społecznej im. Siostry Heleny Drozdowskiej w Leopoldowie

Jest to placówka typu stacjonarnego, zapewniająca całodobową opiekę. Dom przeznaczony jest dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych. Pomoc mogą otrzymać osoby, które wymagają całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i nie można zapewnić im niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. DPS w Leopoldowie dysponuje 55 miejscami statutowymi.

Warsztaty Terapii Zajęciowej (szerzej opisano w części 2.4.4. oraz 2.6)

Z uwagi na to, że koszt utworzenia oraz utrzymania specjalistycznych placówek jest duży maleje dynamika ich powstawania. Funkcjonujące placówki obejmują wsparciem przede wszystkim osoby z upośledzeniem umysłowym, chorobami psychicznymi, ewentualnie z niepełnosprawnością sprzężoną. Brakuje placówek dziennego pobytu i rehabilitacji dla dużej części osób niepełnosprawnych z innymi rodzajami niepełnosprawności.

Podmioty realizujące świadczenia na podstawie umowy z NFZ:

- Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień:

AMG Centrum Medyczne Szpital Powiatowy w Rykach, ul. Żytnia 23 – świadczenia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu

NZOZ Przychodnia Specjalistyczna w Rykach, ul. Słowackiego 13A – świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dorosłych

Specjalistyczne Centrum Medyczne SANMED w Rykach, ul. Żytnia 16 – świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dorosłych

NZOZ MEDIVITA S.C. w Rykach, ul. Warszawska 100 – świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dorosłych

6 Szpital Wojskowy z Przychodnią SP ZOZ w Dęblinie, ul. Szpitalna 2 – świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dorosłych, świadczenia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dęblinie, ul. Rynek 14 – świadczenia w zakresie psychiatrii ambulatoryjnej dla dorosłych

- Rehabilitacja lecznicza

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej REHA – VITA (filia w Rykach)

6 Szpital Wojskowy z Przychodnią SP ZOZ w Dęblinie

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dęblinie

2.5 KRYZYS FUNKCJONOWANIA RODZINY

Pomoc społeczna jest jedną z dziedzin polityki społecznej państwa. Stanowi istotny element zabezpieczenia socjalnego. Działania w zakresie pomocy społecznej mają za zadanie umocnienie poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób i rodzin oraz udzielanie im pomocy w przypadku trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie przezwyciężyć sami poprzez wykorzystanie własnych zasobów, możliwości i uprawnień.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny życia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się m. in. struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki zdrowotne, materialne, wykształcenie rodziców.

W niektórych rodzinach brakuje umiejętności tworzenia właściwego schematu rodziny, właściwych wzorców komunikacji, dawania poczucia bezpieczeństwa. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych.

Niejednokrotnie dzieci pochodzące z rodzin niewydolnych wychowawczo mają m. in. problemy szkolne, w kontaktach z rówieśnikami. Dzieci, które są eliminowane przez swoje

środowisko, szukają innych grup rówieśniczych i nie tylko, mają konflikt z prawem i problemy edukacyjne.

W latach 2010-2012 z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w Powiecie Ryckim objęto wsparciem łącznie 1 94 rodziny.

Zasoby Powiatu Ryckiego w tworzeniu sprawnego system zapobiegania kryzysom rodziny oraz wsparcia dziecka i rodziny tworzą m. in.:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Rykach
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Dęblinie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłoczewie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowodworze
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ułężu
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stężycy

Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Ryckiego realizują zadania z zakresu pracy z rodziną, która ma na celu m. in. wspieranie rodzin, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych. Jest to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Jednostki organizacyjne gminy realizują zadania zgodnie z ustawą o pomocy społecznej i ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W ramach systemu zapobiegania kryzysom rodziny w latach 2010 - 2012 działania podejmowały Zespoły Interdyscyplinarne w poszczególnych gminach.

Tabela 61 Programy na rzecz wsparcia dziecka i rodziny oraz rozwiązywania problemów społecznych realizowane przez gminy w Powiecie Ryckim.

Gmina	Programy na rzecz wsparcia dziecka i rodziny oraz rozwiązywania problemów społecznych		
	Nazwa programu	Okres realizacji	Ogólne założenia i cele programu
Ryki	Brak danych		
Dęblin	„Zachowaj trzeźwy umysł”	Cały rok	Brak danych
	„Postaw na Rodzinę”	Cały rok	
	„Pomóż	Grudzień	

	Dzieciom Przetrwąć Zimę”		
	„Podziel się posiłkiem”	Dwa razy w roku	
Stężycza	Program w oparciu o Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii	Uchwalany co roku przez Gminę	Udział w Kampanii „Postaw na rodzinę”, w którą zaangażowani są dzieci i rodzice. Ogólnym założeniem i celem programu jest prowadzenie profilaktyki z uczniami szkół, jak również dorosłymi. Uczestnicy są motywowani do podjęcia terapii oraz czynności w podejmowaniu leczenia od uzależnień.
Kłoczew	Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	2012r. - 2017r.	Główny cel - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie. Zadania programu – prowadzenie przez zespół interdyscyplinarny zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie, podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, zmiana postawy mieszkańców wobec przemocy w rodzinie poprzez działania informacyjno-edukacyjne
	Projekt „Akademia Malucha” POKL	2010r. – 2012r.	Projekt skierowany do dzieci w wieku przedszkolnym z Gminy Ułęż
Ułęż	Projekt „Program aktywnej integracji w Gminie Ułęż”	Brak danych	Projekt skierowany do mieszkańców Gminy Ułęż

Nowodwór	Program zawarty w Gminnym Systemie Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną	Termin nieokreślony	Dążenie do wypracowania sprawnego i efektywnego gminnego systemu wspierania rodziny w odbudowaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych. Jednym z celów operacyjnych jest ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i społecznym wykluczeniem.
----------	--	---------------------	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych właściwych urzędów miast i gmin oraz OPS

W ramach działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach jest m.in. realizacja zadań z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną. Szczegółowy zakres tych zadań określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2013r., poz. 135 z późn. zm.).

Zadaniami własnymi powiatu wynikającymi z powyższej ustawy, realizowanymi w tym zakresie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach są m. in.

- opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej;
- zapewnienie dzieciom w pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne;
- tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego;
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:

a) grup wsparcia,

b) specjalistycznego poradnictwa;

- finansowanie:

a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo – wychowawczych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne.

Zadaniami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach jako Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej wynikającymi z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy są m.in.:

- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;

- prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Pojęcie „opieka nad dzieckiem” (child care, child welfare) w języku polskim ma szerokie znaczenie i podobny zakres jak we wszystkich krajach rozwiniętych. Obejmuje system świadczeń i usług skierowanych na ochronę i wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży. W węższym znaczeniu termin ten określa zaspokojenie rozwojowych i wychowawczych potrzeb dziecka (child care) a także działania podejmowane przez osoby i instytucje w związku z faktycznym bądź potencjalnym zagrożeniem jego dobra (child protection).

Każde dziecko ma prawo wychowywać się w pełnym miłości, bezpiecznym domu. Jeśli jednak rodzice nie mogą zapewnić mu prawidłowej opieki, czasami muszą interweniować odpowiednie instytucje. Wówczas zapewnia się czasową opiekę i wychowanie takiemu dziecku poza jego rodziną biologiczną.

W 1999 roku w ramach drugiej reformy samorządowej w Polsce zmieniono system pomocy dziecku i rodzinie. Od tego czasu kilkakrotnie zmieniano przepisy prawne, stanowiące podstawę funkcjonowania rodzin zastępczych.

Obowiązujące do dnia 31 grudnia 2011 r. przepisy dotyczące funkcjonowania rodzin zastępczych regulowała ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2009 r. nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 18 października 2004 r. w sprawie rodzin zastępczych (t. j. Dz. U. z 2010r., nr 110, poz. 733). Ww. akty prawne regulowały kwestie zadań i kompetencji, zasad finansowania i doboru rodzin zastępczych.

Z dniem 1 stycznia 2012r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2013r, poz. 135 z późn. zm.). Powyższa ustawa jest efektem tworzenia nowych rozwiązań w zakresie polityki rodzinnej państwa. Obecnie podstawowe zasady funkcjonowania polskiego systemu pieczy nad dzieckiem regulują m.in. następujące akty prawne: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.), Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991r. Nr 120, poz. 526, z późn. zm.), ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.), ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2013r., poz. 135 z późn. zm.) oraz rozporządzenia do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ustawa o pomocy społecznej zawierała wprawdzie przepisy regulujące podstawowe kwestie związane z organizacją opieki nad dzieckiem i rodziną oraz wskazywała na potrzebę pracy z rodziną biologiczną i rozwój rodzinnych form opieki, ale nie tworzyła mechanizmów, które pozwoliłyby zbudować spójny system wspierania rodziny i opieki na dzieckiem i rodziną.

Obowiązująca ustawa w sposób całościowy reguluje problematykę wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w tym: organizację systemu pieczy zastępczej, działania profilaktyczne skierowane do rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności, tworzenie mechanizmów pracy z rodziną dziecka.

Opieka zastępująca rodziców biologicznych od dawna jest uznanym sposobem radzenia sobie z problemami sieroctwa. O ile dawniej jego głównym powodem były klęski żywiołowe, epidemie czy wojny, dzisiaj sieroctwo związane jest z innymi niż śmierć problemami relacji rodzice - dzieci.

Pozadomowa opieka zastępcza może przybierać kilka typowych form, ale zawsze jest to opieka sprawowana przez innych ludzi, którzy mogą, ale nie muszą być spokrewnieni z dzieckiem. Główny podział jaki obecnie dominuje w wyobraźni społecznej, polega na wyraźnym przeciwstawianiu opieki sprawowanej nad dużymi grupami dzieci, co wymaga

odpowiednich budynków mieszkalnych i liczego personelu (tradycyjnie ta forma nazywana jest domem dziecka), opiece sprawowanej nad małymi grupami dzieci w domach opiekunów zastępczych. W opinii publicznej dominują pozytywne oceny drugiego rodzaju opieki i negatywne pierwszego. W przeszłości zbudowano system domów dziecka, stąd też reformy, które mają na celu przekształcenie go ku dominacji rodzinnych form opieki zastępczej.

Nazwa rodzina zastępcza nie wydaje się dziś fortunna. Zakłada bowiem, że rodzina, która przyjmuje dziecko, zapewnia mu opiekę i wychowanie, zastępuje rodzinę naturalną, podczas gdy współcześnie jej celem ma być wspieranie i uzupełnianie funkcji wychowawczych rodziców. Lepiej chyba oddają ten sens nazwy: angielska – foster family, francuska – famille d'accueil, które oznaczają rodzinę wychowującą, przyjmującą a wobec osób sprawujących tę funkcję stosuje się określenie opiekunowie.

Mimo wyżej wspomnianych reform, nie zawsze jednak istnieje możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, dlatego też czasami istnieje konieczność zapewnienia dziecku opieki poprzez umieszczenie go w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Jest to również system pieczy zastępczej.

Obecnie tworzone placówki opiekuńczo-wychowawcze są przeznaczone na 14 dzieci. W takich placówkach łatwiej jest stworzyć odpowiednie warunki, by dzieci czuły się w nich jak w rodzinie.

2.5.1 Rodzinna piecza zastępcza

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Pieczę tą organizuje powiat. Piecza zastępcza zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Z dniem 1 stycznia 2012r. piecza zastępcza nad dzieckiem jest sprawowana m. in. w ramach rodzinnych form pieczy zastępczej.

Przed dniem 01.01.2012r. obowiązywał następujący podział rodzin zastępczych - były to rodziny zastępcze spokrewnione, niespokrewnione, zawodowe: w tym (specjalistyczne, wielodzietne i o charakterze pogotowia rodzinnego). Obecne przepisy zmieniły kryteria podziału rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

a) spokrewniona

b) niezawodowa

c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna

2) rodzinny dom dziecka.

Powyższa ustawa reguluje zasady pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Dziecko w tej formie pieczy zastępczej jest umieszczane na podstawie postanowienia sądu i może w niej przebywać nie dłużej niż do osiągnięcia pełnoletności. Jednocześnie ustawodawca przewidział możliwość dalszego pobytu pełnoletniego wychowanka w rodzinnej pieczy zastępczej, jeżeli ten wychowanek kontynuuje naukę, ale nie dłużej niż do 25 r. ż.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach realizuje zadania własne powiatu oraz zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dot. rodzinnej pieczy zastępczej. Zgodnie z zarządzeniem Nr 47/2011 Starosty Ryckiego z dnia 21 listopada 2011r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach zostało powołane na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W związku z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, od lipca 2012r. w PCPR w Rykach zostało zatrudnionych 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w ramach Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na 2012r. „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” współfinansowanego do 70% ze środków MPiPS. Koordynatorzy pracowali przede wszystkim w terenie i objęli łącznie nadzorem 43 rodziny zastępcze. W 2013r. w PCPR zatrudniony był 1 koordynator.

Zadaniem ich jest m. in. przygotowanie we współpracy z rodziną zastępczą planu pomocy dziecku, pomoc rodzinom zastępczym w nawiązaniu wzajemnego kontaktu, zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, dokonywanie oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz oceny rodzin

zastępczych, zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

PCPR w Rykach prowadzi regularne kampanie na rzecz poszukiwania kandydatów na rodziny zastępcze, poprzez ogłoszenia na stronie internetowej Centrum, w lokalnej prasie, mediach, Kościołach.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach co roku organizuje Dzień Rodzicielstwa Zastępczego pod hasłem „Powiatowy Dzień Rodziny”.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła obowiązek szkolenia kandydatów nie tylko na rodziny zastępcze zawodowe, ale również na rodziny zastępcze niezawodowe a także szkolenie już funkcjonujących rodzin zastępczych spokrewnionych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej organizuje ww. szkolenia. W 2012r. dwie rodziny ukończyły szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze, były również prowadzone szkolenia dla funkcjonujących rodzin zastępczych. Ponadto prowadzone są spotkania dla rodzin zastępczych – grupy wsparcia, które umożliwiają wzajemny kontakt, wspieranie się w pełnieniu swojej funkcji i wymianę doświadczeń.

Grupy wsparcia dla rodzin zastępczych:

2010r. - 9 spotkań grupy wsparcia

2011r. - 10 spotkań grupy wsparcia

2012r. - 4 spotkania grupy wsparcia

Nowym rozwiązaniem wynikającym z ww. ustawy jest to, że rodziny zastępcze na ich wnioski mogą być wspierane przez rodziny pomocowe. Żadna z rodzin zastępczych w Powiecie Ryckim nie skorzystała z takiej formy pomocy.

W 2012r. w Powiecie Ryckim został opracowany 3-letni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014. Program ten powstał w oparciu o diagnozę środowiska i jest zgodny z kierunkami polityki prorodzinnej państwa.

Na przestrzeni lat funkcjonowania PCPR w Rykach wyraźnie można zauważyć, że na terenie Powiatu Ryckiego funkcjonowało i nadal funkcjonuje najwięcej rodzin zastępczych spokrewnionych.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w jednej z ww. form.

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka, na każde umieszczone dziecko, przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania, nie niższe niż kwota:

660,00 zł miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej,

1000,00 zł miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Ww. świadczenia są świadczeniami obligatoryjnymi i są przyznawane na podstawie decyzji administracyjnych. Obowiązująca ustawa przewiduje również inne świadczenia dla rodzinnych form pieczy zastępczej, które są świadczeniami fakultatywnymi.

Ponadto rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje wynagrodzenie za wykonywane zadania.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła współfinansowanie rodzinnej pieczy zastępczej przez gminę. Należy uznać, że jest to wdrożenie mechanizmów, które zachęcą do pracy z rodziną biologiczną w celu doprowadzenia do jak najszybszego powrotu do niej dziecka.

Do dnia 31.12.2011r. samorzady gminne w zasadzie były zwolnione z odpowiedzialności za dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej i tym samym pracy z rodziną naturalną, po tym jak dziecko trafiło do rodziny zastępczej.

Zgodnie z ww. ustawą w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka w wysokości

10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu w pieczy zastępczej,

30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu w pieczy zastępczej,

50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 62 Informacja dot. rodzin zastępczych w Powiecie Ryckim w okresie 01.01.2010r. – 31.12.2010r.

Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	Kwota świadczeń dla rodzin zastępczych
48	79	483 605,93 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Tabela 63 Informacja dot. rodzin zastępczych w Powiecie Ryckim w okresie 01.01.2011r. – 31.12.2011r.

Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	Kwota świadczeń dla rodzin zastępczych
50	73	521 051,36 zł

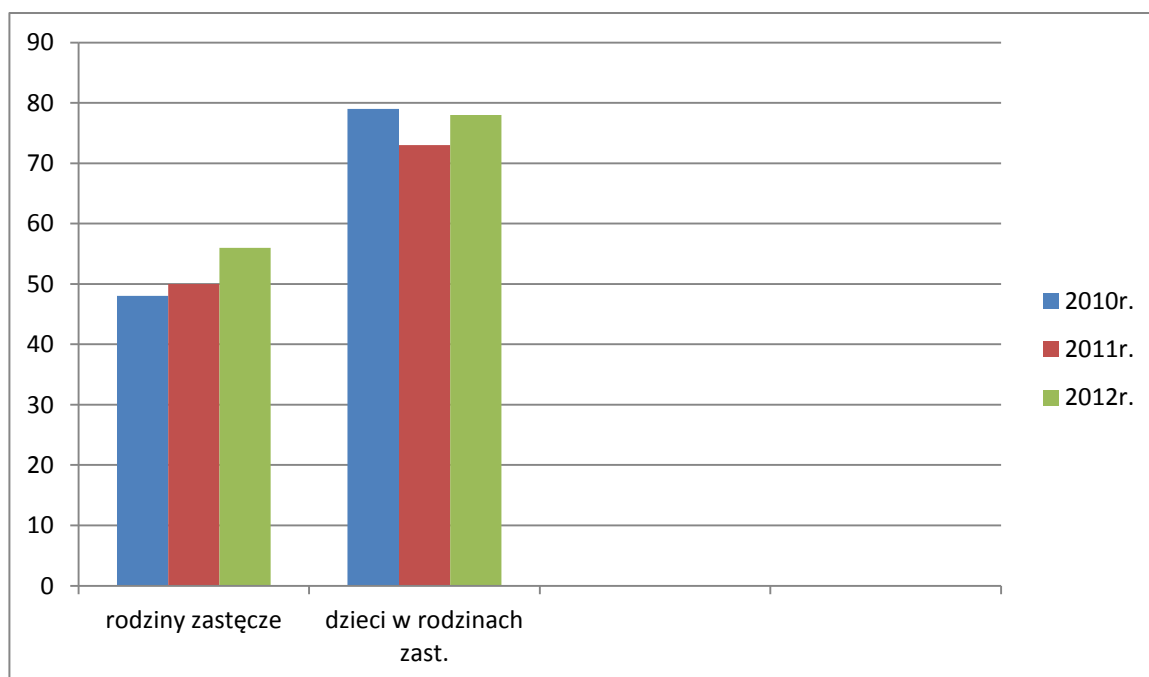
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Tabela 64 Informacja dot. rodzin zastępczych w Powiecie Ryckim w okresie 01.01.2012r. – 31.12.2012r.

Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	Kwota świadczeń dla rodzin zastępczych
56	78	547 112,87 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Wykres 6 Liczba rodzin zastępczych i dzieci w tych rodzinach w okresie 2010r.-2012r.

Z powyższych tabel wynika, że od 2010r. do 2012r. liczba rodzin zastępczych w Powiecie Ryckim wzrosła o 8 rodzin. Również koszty utrzymania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej od 2010r. w stosunku do kosztów poniesionych w 2012r. wzrosły o kwotę 63 506,94 zł. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych najmniejsza była w 2011r., tj. 73 dzieci natomiast w 2010r. i 2012r. liczba tych dzieci była porównywalna.

Tabela 65 Rodzaje rodzin zastępczych w latach 2010-2012

Liczba rodzin zastępczych powstałych w 2010r.	Liczba rodzin zastępczych powstałych w 2011r.	Liczba rodzin zastępczych powstałych w 2012r.
10 rodzin zastępczych spokrewnionych	8 rodzin zastępczych w tym: 6 spokrewnionych rodzin zastępczych	9 rodzin zastępczych w tym: 4 spokrewnione rodziny zastępcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Dlatego należałoby uznać, że chęć pełnienia funkcji rodziny zastępczej przez dalszych krewnych oraz osoby całkowicie niespokrewnione z dzieckiem jest stosunkowo niewielka. Z powyższych danych wynika, że w większości w Powiecie Ryckim Sąd ustanawia rodziny zastępcze spokrewnione.

Odnosząc się do powyższych danych dodatkowo Powiat Rycki posiada 1 rodzinę zastępczą zawodową, która zamieszkuje na terenie innego powiatu, w której przebywają dzieci z Powiatu Ryckiego, zgodnie z umową zawartą bezpośrednio z Powiatem Ryckim. Ponadto w okresie od 01.04.2012r. do dnia 05.08.2012r. w Powiecie Ryckim funkcjonował Rodzinny Dom Dziecka.

2.5.2 Instytucjonalna piecza zastępcza

Poza rodzinną formą pieczy zastępczej jest również forma instytucjonalnej pieczy zastępczej. Należałoby się zastanowić dlaczego dzieci są umieszczane w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Brakuje w tym obszarze danych statystycznych czy całościowych badań nad tą kwestią. Nieco światła rzucają wyniki jakościowych badań przeprowadzonych przez prof. J. Hrynkiewicz, analizującą proces umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Wskazując na główne przyczyny tego zjawiska, autorka oparła się na opiniach wyrażanych przez dyrektorów i wychowawców placówek opiekuńczo–

wychowawczych. Można jednak przyjąć, że przyczyny te są wspólne dla wszystkich dzieci umieszczanych w opiece zastępczej. W ocenie pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych konieczność umieszczenia dziecka poza rodziną wynika z patologii środowiska, w którym żyje dziecko oraz z systemowej dysfunkcji instytucji powołanych do organizowania pracy z rodziną. Choroba alkoholowa lub pijaństwo rodziców wymieniane są na pierwszym miejscu jako przyczyna odejścia dzieci z domu.

Następnie takie dysfunkcje rodziny jak: przemoc, dezorganizacja życia rodzinnego, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Coraz częściej pojawia się też problem uzależnienia rodziców od środków odurzających innych niż alkohol. W uzasadnieniach do postanowień sądowych jako oficjalna przyczyna umieszczenia w placówce pojawia się ostatnio też wykorzystywanie seksualne dzieci. Niemal wszystkie dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych pochodzą z rodzin żyjących w ubóstwie. W związku z tym ubóstwo należy uznać za przyczynę współtowarzyszącą większości problemów rodziny, powodujących jej opuszczenie przez dziecko. Łącznie zjawiska te wiążą się z takimi problemami jak długotrwałe bezrobocie, szczególnie obojga rodziców, eksmisja rodziny z dotychczas zajmowanego mieszkania, konieczność przeniesienia się dorosłych członków rodziny do schroniska dla bezdomnych czy noclegowni.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Pieczę tą organizuje powiat.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych są umieszczane na podstawie postanowienia sądu.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne, realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku, umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny, zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi i zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

W Powiecie Ryckim nie funkcjonuje żadna placówka opiekuńczo-wychowawcza. W związku z powyższym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach każdorazowo występuje z wnioskiem do innego powiatu o wydanie skierowania dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Tabela 66 Informacja dot. dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z Powiatu Ryckiego i poniesionych kosztów w okresie 01.01.2010r. – 31.12.2010r.

Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2010r.	Koszt utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
17	4	635 443,14 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Tabela 67 Informacja dot. dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z Powiatu Ryckiego i poniesionych kosztów w okresie 01.01.2011r. – 31.12.2011r.

Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2011r.	Koszt utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
26	9	721 413, 88 zł

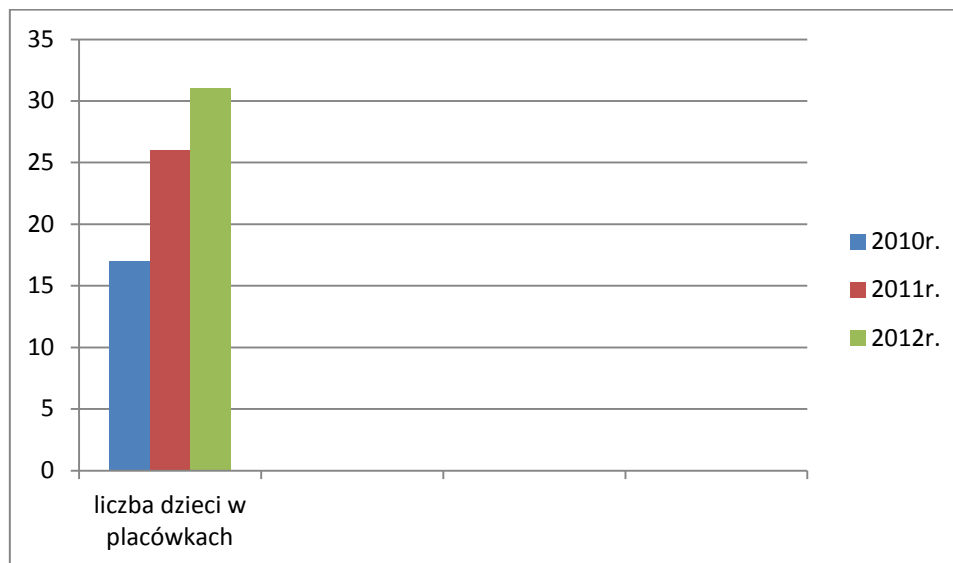
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Tabela 68 Informacja dot. dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z Powiatu Ryckiego i poniesionych kosztów w okresie 01.01.2012r. – 31.12.2012r.

Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2012r.	Koszt utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
31	9	1 200 836,57 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Wykres 7 Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2010-2012

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że pomimo promocji rodzinnych form pieczy zastępczej, nadal występuje konieczność umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Analizując przedstawione dane zaobserwować można, że liczba dzieci pochodzących z Powiatu Ryckiego i umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej sukcesywnie rośnie. Od 2010r. liczba ww. dzieci wzrosła o 14 co należy uznać za zjawisko negatywne. Koszty utrzymania dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczych również wzrastają co powoduje znaczne obciążenie finansowe Powiatu Ryckiego.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła współfinansowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej przez gminę. Podobnie jak w przypadku rodzinnej pieczy zastępczej należy uznać, że jest to wdrożenie mechanizmów, które zachęcą do pracy z rodziną biologiczną w celu poprawy jej funkcjonowania i jak najszybszego powrotu do niej dziecka.

Do dnia 31.12.2011r. samorządy gminne w zasadzie były zwolnione z odpowiedzialności za dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej i tym samym pracy z rodziną naturalną, po tym jak dziecko trafiło do placówki opiekuńczo-wychowawczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, po 1 stycznia 2012r., gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w wysokości:

- a) 10% - w pierwszym roku pobytu w pieczy zastępczej,
- b) 30% - w drugim roku pobytu w pieczy zastępczej,
- c) 50% - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

2.5.3 Pomoc usamodzielnianym wychowankom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

Usamodzielnienie jest końcowym etapem wychowywania się w zastępczej opiece instytucjonalnej czy rodzinnej. Proces usamodzielnienia ma doprowadzić osoby, wobec których świadczona jest pomoc, do ich życiowego usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Tak jak wejście do opieki zastępczej może być mniej lub bardziej trudnym przeżyciem dla dziecka, tak samo wyjście z niej może być trudne. Jest to bowiem przejście od relatywnie bezpiecznego środowiska do podjęcia życia w społeczeństwie bez parasola ochronnego i otrzymanie od razu statusu osoby dorosłej ze wszystkimi prawami i obowiązkami.

Należy uznać, że jest to bardziej trudne dla pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej niż rodzinnej pieczy zastępczej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła zróżnicowanie dot. udzielania wsparcia wychowankom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Część pełnoletnich wychowanków jest objęta wsparciem w ramach ww. ustawy a część w ramach ustawy o pomocy społecznej. Poniżej zostały przedstawione zasady udzielania wsparcia usamodzielnianym wychowankom.

Procesem usamodzielnienia objęte są osoby, które:

1. Opuściły rodzinę zastępczą lub placówkę opiekuńczo – wychowawczą przed dniem 01.01.2012r.

Podstawą prawną, która reguluje przepisy w tym zakresie są: ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2009r. Nr 175 poz. 1362 z późn. zm.) w brzmieniu obowiązującym do dnia 31.12.2011r. oraz rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2004r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz.U. z 2005r Nr 6 poz. 45)

2. Opuściły rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub placówkę opiekuńczo – terapeutyczną po dniu 01.01.2012r.

Podstawą prawną, która reguluje przepisy w tym zakresie jest: ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2013r., poz. 135 z późn. zm.)

3. Opuściły dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę, młodzieżowy ośrodek wychowawczy.

Podstawą prawną, która reguluje przepisy w tym zakresie są: ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2009r. Nr 175 poz. 1362 z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. z 23.08.2012r.)

Zgodnie z ww. przepisami pełnoletnim wychowankom przysługują świadczenia pieniężne: na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie oraz udziela się im pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia. Wysokość ww. świadczeń określają przepisy szczegółowe.

Zgodnie z wyż. cyt. przepisami Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach udziela wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych w formie pieniężnej jak również w postaci pracy socjalnej.

Pełnoletni wychowankowie mogą również korzystać w PCPR w Rykach z pomocy psychologa w ramach wsparcia udzielanego w Punkcie Interwencji Kryzysowej.

Po opuszczeniu przez pełnoletniego wychowanka jednej z form pieczy zastępczej opracowywany jest z danym wychowankiem indywidualny program usamodzielnienia, który może być modyfikowany w zależności od sytuacji życiowej danego wychowanka.

Każdy pełnoletni wychowanek ma opiekuna w procesie usamodzielnienia, którym może być m. in. pracownik socjalny, rodzina zastępcza, wychowawca placówki.

Ponadto wychowanek składa w PCPR wniosek o przyznanie świadczeń pieniężnych. Pełnoletni wychowanek jest objęty procesem usamodzielnienia, nie dłużej niż do ukończenia przez niego 26 r. ż.

Tabela 69 Informacja dot. usamodzielnianych wychowanków z Powiatu Ryckiego w okresie 01.01.2010r. – 31.12.2010r.

<i>Usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych</i>		
Rodzaj przyznanego świadczenia	Liczba osób, które otrzymały świadczenia	Kwota wypłaconych świadczeń
Pomoc na kontynuowanie nauki	27	106 662,50 zł
Pomoc na usamodzielnienie	5	23 058,00 zł
Łączna kwota świadczeń		129 720,50 zł
<i>Usamodzielniani wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych</i>		
Pomoc na kontynuowanie nauki	10	41 998,50 zł
Pomoc na usamodzielnienie	1	3 294,00 zł
Łączna kwota świadczeń		45 292,50 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Tabela 70 Informacja dot. usamodzielnianych wychowanków z Powiatu Ryckiego w okresie 01.01.2011r. – 31.12.2011r.

<i>Usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych</i>		
Rodzaj przyznanego świadczenia	Liczba osób, które otrzymały świadczenia	Kwota wypłaconych świadczeń
Pomoc na kontynuowanie nauki	26	111 187,43 zł
Pomoc na usamodzielnienie	6	26 352,00 zł
Łączna kwota świadczeń		137 539,43 zł
<i>Usamodzielniani wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych</i>		
Pomoc na kontynuowanie nauki	9	25 262,86 zł
Pomoc na usamodzielnienie	3	19 764,00 zł
Łączna kwota świadczeń		45 026,86 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach

Tabela 71 Informacja dot. usamodzielnianych wychowanków z Powiatu Ryckiego w okresie 01.01.2012r. – 31.12.2012r.

<i>Usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych</i>		
Rodzaj przyznanego świadczenia	Liczba osób, które otrzymały świadczenia	Kwota wypłaconych świadczeń
Pomoc na kontynuowanie nauki	30	137 058,58 zł
Pomoc na usamodzielnienie	1	4 941,00 zł
Łączna kwota świadczeń		141 999,58 zł
<i>Usamodzielniani wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych</i>		
Pomoc na kontynuowanie nauki	6	30 984,87 zł
Pomoc na usamodzielnienie	-	-
Łączna kwota świadczeń		30 984,87 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Rykach.

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że w Powiecie Ryckim większą liczbę stanowią pełnoletni wychowankowie z rodzin zastępczych, którzy są objęci procesem usamodzielnienia i otrzymują świadczenia niż pełnoletni wychowankowie z placówek opiekuńczo-wychowawczych. W latach 2010-2012 najwięcej świadczeń na kontynuowanie nauki tj. 83 zostało wypłaconych pełnoletnim wychowankom z rodzin zastępczych. Liczba wychowanków, którzy otrzymują pomoc na kontynuowanie nauki utrzymuje się na podobnym poziomie. Natomiast najmniej powyższych świadczeń wypłacono pełnoletnim wychowankom z placówek opiekuńczo-wychowawczych tj. 25 i zauważalna jest tendencja malejąca.

Można uznać, że w Powiecie Ryckim zmniejsza się liczba dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do liczby dzieci z rodzin zastępczych, którzy po zakończeniu pobytu w pieczy zastępczej są objęci procesem usamodzielnienia i otrzymują świadczenia.

2.5.4 Zasady odpłatności za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła obowiązek na rodziców biologicznych solidarnego ponoszenia miesięcznych opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w wysokości:

- 1) przyznanych świadczeń oraz dodatków – w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej
- 2) średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej – w przypadku umieszczenia dziecka w takiej placówce.

W myśl wyż. cyt. ustawy opłatę tą ponoszą rodzice pozbawieni władzy rodzicielskiej, lub którym władza rodzicielska została zawieszona albo ograniczona. Jednocześnie przepisów dot. odpłatności nie stosuje się do rodziców dziecka pozostawionego bezpośrednio po urodzeniu.

Fakt ten ułatwia zachowanie anonimowości rodzicom, którzy z różnych powodów nie decydują się na wychowywanie swojego dziecka.

Opłatę ustala się również za pobyt pełnoletnich wychowanków przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Opłatę, o której mowa powyżej ustala w drodze decyzji, starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Powyższa ustawa przewiduje, że Rada Powiatu określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty.

W związku z powyższym stosując ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w Powiecie Ryckim Rada Powiatu podjęła Uchwałę Nr XIX/89/12 z dnia 28 lutego 2012r. w powyższej sprawie (Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego z dnia 6 czerwca 2012r., poz. 1810).

2.6 EKONOMIA SPOŁECZNA I ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

2.6.1 Zasoby Powiatu Ryckiego w tworzeniu systemowych rozwiązań pomocy społecznej.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, kościołami, fundacjami i stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Celem pomocy społecznej jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

System pomocy społecznej w Powiecie Ryckim tworzą:

- **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach.**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rykach zostało powołane do działalności Uchwałą Nr III/18/99 Rady Powiatu w Rykach z dnia 29 stycznia 1999 roku.

Centrum powołane jest do realizacji zadań Powiatu w zakresie polityki społecznej w tym polityki prorodzinnej, pomocy społecznej i wspierania osób niepełnosprawnych.

W celu realizacji zadań Centrum współpracuje z organami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi Kościołami, związkami, fundacjami, stowarzyszeniami, Policją, Prokuraturą i Sądem Rejonowym (Wydział Rodzinny i Nieletnich) oraz z osobami fizycznymi i prawnymi.

- **Dom Pomocy Społecznej im Siostry Heleny Drozdowskiej w Leopoldowie**

Dom Pomocy Społecznej w Leopoldowie mieści się przy ul. Ks. Drozdowskiego 37. Jest domem dla 55 osób: kobiet i mężczyzn w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych. Mieszkańcy to ludzie leżący lub poruszający się na wózkach inwalidzkich, przy pomocy kul, lasek i balkoników jak również osoby w miarę sprawne ruchowo poruszające się samodzielnie.

Wszyscy podopieczni DPS to ludzie wymagający stałej opieki lekarskiej ze względu na utrzymujące się różne schorzenia somatyczne (od stanów powylewowych, chorób zwyrodnieniowych, poprzez porażenia, cukrzycę, zespół otępienny aż po chorobę Alzheimera).

Wszyscy objęci są stałą opieką lekarza rodzinnego i specjalistów. Opiekę nad mieszkańcami sprawuje wykwalifikowany personel merytoryczny. Budynek DPS nie posiada barier architektonicznych.

- **Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.**

Mieszkańcy Powiatu Ryckiego są obsługiwani przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Puławach, który mieści się przy al. Królewskiej 3.

Pracami Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności kieruje bezpośrednio przewodniczący.

Do zakresu działania Zespołu należy realizacja zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a w szczególności:

- organizowanie pracy i kierowanie obsługą składów orzekających Powiatowego Zespołu,
- wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności w rozumieniu właściwych przepisów,
- prowadzenie obsługi administracyjno-biurowej Powiatowego Zespołu.

- **Ośrodki Pomocy Społecznej.**

Na terenie Powiatu Ryckiego działa sześć ośrodków pomocy społecznej, które wykonują zadania w zakresie pomocy społecznej na terenie gminy:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Rykach przy ul. Karola Wojtyły 29, 08-500 Ryki;
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Dęblinie przy ul. Rynek 12, 08-530 Dęblin;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stężycy przy ul. Królewska 4, 08-540 Stężycza;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłoczewie przy ul. Długa 67a, 08-550 Kłoczew;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ułężu, Ułęż 168, 08-504 Ułęż;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowodworze, Nowodwór 71a, 08-503 Nowodwór;

- **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.**

W Powiecie Ryckim działają dwie poradnie psychologiczno pedagogiczne: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna przy ul. Żytniej 5a w Rykach (obejmuje swoim działaniem teren miasta i gminy Ryki, gminy Kłoczew, Ułęż, Nowodwór) oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna przy ul. Podchorążych 8a w Dęblinie (obejmuje swoim działaniem teren miasta Dęblin, oraz teren gminy Stężycza).

Do głównych zadań realizowanych przez poradnie należy:

- diagnoza, opiniowanie i orzecznictwo psychologiczne, logopedyczne i pedagogiczne w poradni i w terenie;
  - terapia psychologiczna, logopedyczna i pedagogiczna (indywidualna i grupowa);
  - konsultacje specjalistyczne dla rodziców, nauczycieli, pracowników pomocy społecznej, kuratorów społecznych;
  - poradnictwo specjalistyczne w szerokim rozumieniu (w tym instruktaże dla rodziców);
  - doradztwo zawodowe dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych;
  - działalność profilaktyczna i psychoedukacyjna dla dzieci, młodzieży i ich rodziców.
-
- **Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.**

Do zadań Komisji wynikających z ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2007 r., Nr 70, poz. 473 z póź. zm.), należy w szczególności:

- Inicjowanie, współpraca przy opracowaniu, opiniowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałami rady gminy w sprawie - liczby punktów sprzedaży oraz zasad ich usytuowania
- Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego
- Prowadzenie rozmów z członkami rodzin osoby uzależnionej od alkoholu, zmierzających do podejmowania przez nich leczenia współzależnienia

W Powiecie Ryckim funkcjonuje 6 komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych (w każdej gminie na terenie powiatu):

- Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rykach przy ul. Karola Wojtyły 29,
- Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dęblinie przy ul. Rynek 12
- Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kłoczewie

- Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Stężycy
- Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ułężu
- Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowodworze

- **Ośrodek Wsparcia w Leopoldowie.**

Ośrodek Wsparcia w Leopoldowie został powołany z dniem 1 grudnia 2008 r., mieści się przy ul. Ks. Drozdowskiego 37. Jest to ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ze względu na specyfikę tej jednostki oraz konieczność zapewnienia kompleksowych usług z zakresu pomocy społecznej Zarząd Powiatu w Rykach postanowił zlokalizować Ośrodek Wsparcia w budynku Domu Pomocy Społecznej w Leopoldowie. Jest to placówka dziennego pobytu, przeznaczona dla osób:

- niepełnosprawnych intelektualnie,
- z zaburzeniami psychicznymi.

Placówka zapewnia swoim uczestnikom; jeden gorący posiłek, opiekę pielęgniarską, porady psychologa, opiekę i bezpieczeństwo w trakcie zajęć, terapię zajęciową, treningi samodzielności, samoobsługi, zaradności życiowej, dostęp do kultury, oświaty i rekreacji, organizację wolnego czasu.

- **Warsztaty Terapii Zajęciowej**

Na terenie Powiatu Ryckiego działają dwa warsztaty terapii zajęciowej: Warsztaty Terapii zajęciowej w Rykach przy ul. Wyczółkowskiego 12 (60 uczestników) oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dęblinie przy ul. Niepodległości 8 (dla 25 uczestników).

Warsztaty realizują zadania w zakresie rehabilitacji społeczno – zawodowej zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika. Zostały stworzone z myślą o osobach o różnym stopniu niepełnosprawności niezdolnych do podjęcia pracy. Uczestnictwo w WTZ jest jedną z dwóch podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

- **Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Rykach.**

Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy mieści się przy ul. Ogrodowej 6 w Rykach. Placówka rozpoczęła swą działalność we wrześniu 2008 roku. Z zajęć rewalidacyjno-wychowawczych prowadzonych przez Ośrodek korzystają uczniowie posiadający orzeczenie o niepełnosprawności z głębokim upośledzeniem oraz ze sprzężonymi niepełnośprawnościami.

Placówka wyposażona jest w niezbędny sprzęt dydaktyczno – rehabilitacyjny. Do dyspozycji podopiecznych pozostają trzy sale dydaktyczne, sala gimnastyczna, sala masażu wirowego i ręcznego, sala fizykoterapii, sala stymulacji sensorycznej zwana sala doświadczania świata, salą zajęć indywidualnych, w której odbywają się również zajęcia logopedyczne oraz świetlica z jadalnią.

- **Dom Pomocy „Słoneczny” w Podlodowie.**

Dom Pomocy „Słoneczny” mieści się w Podlodowie 8, 08-504 Ułęż. Organem prowadzącym jest prywatna fundacja - Fundacja Tarkowskich Herbu Klamry ul. Marszałkowska 66/2, 00-545 Warszawa. Dom Pomocy „Słoneczny” w Podlodowie pełni funkcję domu pomocy dla rodzin, samotnych matek, ludzi starszych i potrzebujących pomocy. Liczba miejsc – 150 . Czynne cały rok, placówka całodobowa.

- **Asystenci rodziny**

Asystent rodziny to osoba przez pewien czas wspierająca rodzinę, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Działania asystenta i rodziny zmierzają do jej usamodzielnienia i pozostawienia dzieci w rodzinie, w środowisku zapewniającym im poczucie bezpieczeństwa i prawidłowy rozwój. Takie rozumienie asystentury jest bliskie koncepcji budzenia sił ludzkich w podejściu skoncentrowanym na rozwiązaniach.

Do funkcji asystenta rodziny zalicza się funkcję wsparcia psychiczno-emocjonalnego, diagnostyczno-monitorującą, opiekuńczą, doradczą, mediacyjną, wychowawczą, motywującą – aktywizującą, koordynacji działań skierowanych na rodzinę. Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary: bezpośrednią pracę z rodzicami, bezpośrednią pracę z dziećmi, działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny, organizację własnego warsztatu pracy

Na terenie Powiatu Ryckiego w 5 gminach (M. Dęblin, Kłoczew Nowodwór, Stężyca, Ułęż) w 2013 r. byli zatrudnieni asystenci rodziny.

- **Stowarzyszenia**

Na terenie Powiatu Ryckiego działa 77 stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, m.in. :

Tabela 72 Wykaz stowarzyszeń i organizacji pozarządowych

Lp.	Nazwa	Adres	Zadania
1.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Dzieci i Młodzieży przy Parafii Najświętszego Zbawiciela w Rykach	ul. Wspólna 3 08-500 Ryki	- rozwijanie umiejętności dzieci i młodzieży poprzez zajęcia muzyczne itp. „Niebieskie owieczki” Liczba członków w roku 2010 r. wynosiła – 42 osoby, w roku 2011 r. - 51 osób, w 2012 r. - 58 osób.
2.	Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych Ignis	Dęblin	działanie na rzecz rozwoju Dębłina, promocja twórców z Dębłina, pomoc dzieciom i młodzieży, promocja wolontariatu, integracja społeczności lokalnej.
3.	Towarzystwo Pomocy Dzieciom im. Marii Konopnickiej	ul. Ks. P.R. Bielińskiego 12 08-540 Stężyca	b/d
4.	Towarzystwo Wspierania Edukacji i Kultury „Tradycja”	ul. Słowackiego 2 08-500 Ryki	b/d
5	Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Starszych i Niepełnosprawnych „Niezapominajka” przy DPS w Leopoldowie	ul. Ks. Drozdowskiego 37 Leopoldów , 08-500 Ryki	Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych
6.	Uniwersytet Trzeciego wieku	ul. Warszawska 11 08-500 Ryki	b/d
7.	Stowarzyszenie Romów w Dęblinie „Srebrny Księżyc”	ul. Grunwaldzka 5 08-530 Dęblin	b/d
8.	Stowarzyszenie Rozwoju Edukacji i Kultury „Aktywna Społeczność”	Pawłowice 90 08-540 Stężyca	b/d
9.	Dęblińskie Integracyjne Stowarzyszenie Niepełnosprawnych DISON	ul. Lipowa 1 08-530 Dęblin	- dobroczynność, ochrona zdrowia i opieka zdrowotna, rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych i biednych W roku 2010 r. liczba członków stowarzyszenia wynosiła – 300 osób, w roku 2011 r. – 340 , w roku 2012 r. - 200 osób.
10.	Nadwieprzańskie Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Bielik”	Żabianka 18 08-504 Ułęż	- tworzenie warunków do harmonijnego i pełnego rozwoju dzieci i młodzieży we wszystkich obszarach osobowości, - działanie i wspierani wszystkich inicjatyw mających na uwadze pomoc dzieciom i młodzieży, - wspieranie wychowania w duchu wartości chrześcijańskich i zgodnie z metodą harcerską, - aktywne przeciwdziałanie wszelkiego rodzaju niekorzystnym patologicznym zjawiskom wychowawczym, formom uzależnień, zapobieganie agresji oraz

			<p>przemocy fizycznej i psychicznej wśród młodzieży oraz wszelkiej przemocy w rodzinie,</p> <ul style="list-style-type: none"> - likwidacja barier oraz organizowanie zajęć integracyjnych z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną, pomoc osobom niepełnosprawnym, - upowszechnianie i rozwijanie rekreacji ruchowej, sportu i turystyki, <p>Wspieranie inicjatyw realizowanych przez harcerzy, ekologii,</p> <ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie wychowania komunikacyjnego i problematyki bezpieczeństwa, - rozwijanie świadomości społecznej i zaangażowania społecznego mieszkańców gminy i parafii, ze szczególnym środowisk młodzieży, - wspieranie rozwoju partnerskiej współpracy rodziców, prawnych opiekunów, instruktorów harcerskich, lokalnej społeczności, organizacji rządowych i pozarządowych, jak i innych podmiotów w działaniach społecznych na rzecz dzieci i młodzieży <p>W 2013 r. liczba członków stowarzyszenia wynosiła 44 osoby.</p>
11.	Regionalne Forum Obywatelskie z siedzibą w Lublinie		b/d
12.	Stowarzyszenie Pomocy Chorym Na Białaczkę i Choroby Nowotworowe	ul. Królewska 2 08-540 Stężyca	b/d
13.	Fundacja Na Recz Osób Niepełnosprawnych i Wykluczonych Społecznie „Być” w Rykach	ul. Kościuszki 19 08-500 Ryki	<ul style="list-style-type: none"> - wyrównywanie szans osobom niepełnosprawnym i osobom wykluczonym społecznie poprzez prowadzenie kompleksowej rehabilitacji: medycznej, fizycznej, integracji społecznej, zawodowej. <p>W roku 2012 r. liczba członków stowarzyszenia wynosiła –19 osób.</p>
14.	Rodzinny Klub Abstynenta „Krokus”	ul. Niepodległości 10a 08-530 Dęblin	<ul style="list-style-type: none"> - doprowadzenie członków klubu do stałej abstynencji, - nauka nowego sposobu życia bez alkoholu, - niesienie wszechstronnej pomocy w kształtowaniu własnego rozwoju i odzyskania nowej tożsamości, - pomoc w rozwiązywaniu konfliktów i trudnych problemów życiowych, - samokształcenie indywidualne i grupowe w zakresie istoty choroby alkoholowej, ze szczególnym uwzględnieniem jej oddziaływania na sferę duchową,

			<p>emocjonalną, społeczną i fizyczną człowieka,</p> <ul style="list-style-type: none"> - udzielenie informacji i pomocy osobom spoza Klubu w kwestii podjęcia leczenia, - propagowanie idei trzeźwości na terenie miasta Dęblin szczególnie wśród młodzieży, - obrona interesów członków klubu <p>W roku 2010 r. liczba członków klubu wynosiła –36 osób, w roku 2011- 38 natomiast w roku 2012 r. – 47 członków.</p>
15.	Stowarzyszenie Rodzinny Klub Abstynta „Odnowa” Ryki	<p>ul. Warszawska 11</p> <p>08-500 Ryki</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie w członkach klubu pożytecznych i satysfakcjonujących zainteresowań, - organizowanie spotkań z terapeutami uzależnień dla alkoholików i osób współuzależnionych, - angażowanie do różnego rodzaju prac społecznych na rzecz klubu i osób nieurzeczonych, - pomoc w rozwiązywaniu konfliktów i trudnych problemów życiowych, - nawiązywanie współpracy z tymi organami administracji samorządowej, instytucjami i organizacjami społecznymi, które mogą pomóc realizacji celów Klubu. <p>W roku 2010 r. liczba członków klubu wynosiła – 21 osób, w roku 2011- 20 natomiast w roku 2012 r. – 22członków. Liczba osób wspieranych to około 35-40 rocznie.</p>
16.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Dęblinie	<p>ul. 1-ego Maja 160</p> <p>08-530 Dęblin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poprawienie warunków socjalno-bytowych członków klubu, - uczestniczenie w życiu społecznym, - współdziałanie z organizacjami władzy administracyjnej, państwowej i samorządowej, - organizacja życia kulturalnego i wypoczynku oraz rehabilitacji <p>W roku 2010 r. liczba członków związku wynosiła –412 osób, w roku 2011 – 394, w roku 2012 r. – 380.</p>
17.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów. Zarząd Oddziału Miejskiego w Rykach	<p>ul. Karola Wojtyły 29</p> <p>08-500 Ryki</p>	Organizowanie i udzielanie pomocy dla członków Związku
18.	Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych w Rykach	<p>ul. Wyczółkowskiego 10a</p> <p>08-500 Ryki</p>	Działania na rzecz środowisk osób niepełnosprawnych w powiecie, opiniowanie działań samorządu w tym zakresie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Rykach oraz organizacji pozarządowych i stowarzyszeń.

1. WIZJA STRATEGII

POWIAT RYCKI WSPÓŁPRACUJĄCY Z PARTNERAMI SPOŁECZNYMI, MĄDRZE ZARZĄDZANY, Z MINIMALNYM BEZROBOCIEM, PRZYJAZNY MIESZKAŃCOM, GOSPODARNY, WRAŻLIWY NA PROBLEMY SPOŁECZNE, AKTYWNY, EFEKTYWNIIE WYKORZYSTUJĄCY ŚRODKI NA POMOC SPOŁECZNĄ

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zespołem czynności, planów i propozycji rozwiązań dotyczących możliwości ograniczenia skutków problemów społecznych, które powszechnie występują na terenie Powiatu Ryckiego, determinując trudne warunki życiowe znacznej części społeczności lokalnej.

Powiat Rycki jest obszarem ubogim pod względem infrastruktury społecznej. Korzyści wynikające z wprowadzenia w życie programów zawartych w strategii mogą być dla społeczności powiatu bardzo duże. Wielkim wyzwaniem jest tu pełne zaangażowanie realizatorów programów na wszystkich etapach procesu ich wdrażania oraz społeczna akceptacja proponowanych rozwiązań.

Niezbędne są inwestycje finansowe i zamierzenia organizacyjne oraz współdziałanie wszystkich instytucji i organizacji, których zakres działania, bądź cele programowe pokrywają się z przyjętymi w strategii celami.

Zaplanowane w strategii działania mają charakter uniwersalny, to znaczy, że wprowadzanie ich w życie będzie możliwe nie w ściśle wyznaczonych ramach czasowych, lecz w dłuższym okresie, stosownie do posiadanych bądź zdobytych przez powiat zasobów finansowych, ludzkich i organizacyjnych.

Analiza SWOT ogólnej sytuacji społecznej powiatu

Mocne strony	Słabe strony
Potencjał kadr w sferze oświaty, kultury, pomocy społecznej, służby zdrowia, Istnienie 2 wyższych uczelni, Duża ilość obiektów i zespołów dziedzictwa kulturalnego,	Za małe środki finansowe na pomoc społeczną, Zbyt mała liczba odpowiednich placówek opiekuńczych, Słaba współpraca z organizacjami

<p>Duży potencjał społecznego ruchu kulturalnego, Istniejące obszary krajobrazowe i atrakcyjne turystycznie miejsca</p>	<p>pozarządowymi, Bierny lub roszczeniowy odbiór działań pomocy społecznej, Szeroki zakres ubóstwa obejmujący wiele grup społecznych, Wysoki poziom bezrobocia ukrytego.</p>
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<p>Integracja z UE i możliwość korzystania z Funduszy Strukturalnych, Nawiązanie dobrej współpracy z organizacjami pozarządowymi, Wdrożenie edukacji ku przedsiębiorczości (zmiana mentalności młodego pokolenia), Tworzenie przez samorzady warunków i klimatu do rozwoju małych przedsiębiorstw, które generują powstawanie nowych miejsc pracy, Zmiany w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz zatrudnieniu socjalnym Zwiększająca się aktywność i kompetencje organizacji pozarządowych</p>	<p>Niestabilność przepisów prawa, Zły system finansowania jednostek samorządu terytorialnego, Migracja młodych, wykształconych ludzi, Wzrost patologii, Rosnące bezrobocie, Pauperyzacja społeczeństwa przyczyniająca się do uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej, Utrwalanie się braku szans i perspektyw dla młodego pokolenia, Zwiększające się rozwarstwienie społeczne, Postępujący proces zakłóceń funkcji rodziny i jej wzrastająca dezintegracja.</p>

2. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE

4.1 Generalny cel strategiczny:

POWIAT RYCKI MIEJSCEM WSPÓŁPRACY INSTYTUCJI SAMORZĄDOWYCH, ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH I SPOŁĘCZNOŚCI LOKALNYCH W CELU SKUTECZNEGO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Realizacja wszystkich założeń strategicznych wymaga stworzenia silnych podstaw takiego systemu, który zapewni wszechstronne wsparcie społeczne jego mieszkańców. Zintegrowanie działań wielu podmiotów działających w sferze społecznej poprzez wypracowanie zasad współpracy, opracowanie lokalnych programów, podnoszenie aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców, zabezpieczenie potrzeb socjalnych mieszkańców, zmian mentalności społeczeństwa co do roli i zadań pomocy społecznej oraz kształtowanie tolerancji wobec grup marginalizowanych będzie podstawą do wypracowania sprawnego i skutecznego systemu wsparcia społecznego mieszkańców powiatu.

Wyniki analiz mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń w strategii rozwiązywania problemów społecznych, ujęte zostały w pięć głównych obszarów problemowych.

4.2. Główne obszary problemowe strategii:

4.2.1 BEZROBOCIE I JEGO SKUTKI

Wyodrębnienie obszaru „Bezrobocie i jego skutki” w strategii rozwiązywania problemów społecznych jest niezbędne, ponieważ dominującą szukającą wsparcia w tym systemie grupą są właśnie bezrobotni o czym świadczą dane zawarte w powyższej strategii.

Jednostki pomocy społecznej powinny aktywnie uczestniczyć w realizacji programów aktywizacji osób bezrobotnych a głównie tych, którzy są długotrwale bezrobotni.

Niski poziom wykształcenia, tym samym brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych jest przyczyną tego, że bezrobotni mają mniejsze szanse na uzyskanie zatrudnienia.

Bardzo niepokojącym zjawiskiem obserwowanym coraz częściej jest bezradność ludzi młodych, dziedziczenie bezrobocia a także brak chęci do podejmowania działań w celu zaistnienia na rynku pracy.

Cel strategiczny

WZROST ZATRUDNIENIA I PRZECIWDZIAŁANIE SKUTKOM DŁUGOTRWALEGO BEZROBOCIA

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<p>Dobre rozpoznanie świadczeniobiorców w systemie pomocy społecznej.</p> <p>Duża baza szkół oraz tendencje młodych ludzi do podwyższania kwalifikacji zawodowych.</p> <p>Atrakcyjność turystyczna Ryk i okolic.</p> <p>Bliskość ważnych węzłów drogowych i kolejowych.</p> <p>Wzrost inwestycji</p> <p>Rozwinięta baza rekreacyjno - sportowa</p>	<p>Niskie przygotowanie zawodowe bezrobotnych, nieodpowiednie wykształcenie.</p> <p>Niewystarczająca umiejętność pozyskiwania i wykorzystywania funduszy pomocowych.</p> <p>Istnienie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych.</p> <p>Niska przedsiębiorczość mieszkańców.</p> <p>Ukryte bezrobocie.</p> <p>Zróznicowany dostęp do Internetu.</p> <p>Brak podmiotów aktywnej integracji (CIS, KIS)</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Istnienie w regionie instytucji wspierającej rozwój przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej.</p> <p>Aktywizacja zawodowa bezrobotnych.</p> <p>Ustalenie i realizacja zasad współpracy między administracją państwową, samorządową i organizacjami</p>	<p>Brak skutecznej polityki państwa w zakresie rozwiązywania problemów bezrobocia.</p> <p>Nagłe zmiany w polityce (finansowej i społecznej) państwa.</p> <p>Brak wzrostu gospodarczego.</p> <p>Niska siła nabywcza w regionie oraz niewystarczające uprzemysłowienie.</p>

<p>pozarządowymi.</p> <p>Stworzenie warunków dla inwestorów zewnętrznych.</p> <p>Dostępność funduszy zewnętrznych na rzecz aktywizacji zawodowej.</p>	
---	--

Cele główne i kierunki działań:

Cele szczegółowe		Podmioty odpowiedzialne
System wsparcia na rzecz aktywizacji społeczno – zawodowej długotrwale bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej		
Działania	Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz aktywizacji długotrwale bezrobotnych	PUP, OPS, PCPR, organizacje pozarządowe, samorząd gminny i powiatowy, ngo
	Opracowanie i realizacja programów aktywizujących świadczeniobiorców pomocy społecznej	
	Promowanie grup samopomocowych	
	Pomoc dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy	
	Tworzenie klubów i centrów integracji społecznej	
	Wzrost umiejętności w zakresie skutecznego aplikowania o środki finansowe i wykorzystanie ich na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych.	
Aktywizacja osób bezrobotnych i ograniczenie zjawiska bezrobocia		
Działania	Współpraca ośrodków pomocy społecznej i powiatowego urzędu pracy na rzecz tworzenia programów pomocowych mających na celu zapobieganie dziedziczeniu bezrobocia.	PUP, PCPR, OPS, ngo, Samorząd gminny i powiatowy, organizacje pracodawców
	Wspieranie absolwentów w aktywizacji poprzez organizowanie m.in. staży i praktyk	
	Tworzenie świetlic socjoterapeutycznych, środowiskowych	
	Tworzenie programów wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych.	

Inicjowanie tworzenia nowych miejsc pracy.	
Poprawa dostępności do edukacji, w tym kształcenia i doskonalenia osób długotrwale bezrobotnych	
Rozwijanie specjalistycznego poradnictwa i doradztwa dla osób biernych na rynku pracy.	

4.2.2 BEZPIECZEŃSTWO SOCJALNE I PUBLICZNE. DOSTĘPNOŚĆ DO OŚWIATY, SŁUŻBY ZDROWIA I KULTURY.

Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych, egzystencjalnych i fundamentalnych wartości i potrzeb każdego człowieka, bez którego nie jest możliwe spokojne i godne życie w realiach współczesnego świata. Stan bezpieczeństwa wpływa na rozwój cywilizacyjny człowieka. Wpływa na kształtowanie warunków w jakich on żyje.

Bezpieczeństwo socjalne i publiczne jest podstawowym celem realizacji systemu zabezpieczenia społeczeństwa, obejmującego szeroki zakres działań ukierunkowanych na rozwój kultury, oświaty, ochronę zdrowia, a także bezpieczeństwo obywateli

Istotą bezpieczeństwa socjalnego a także publicznego jest spójny system działań zapewniający właściwe funkcjonowanie społeczeństwa, dostosowany do jego aktualnych potrzeb w każdej dziedzinie funkcjonowania.

Cel strategiczny

ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO I PUBLICZNEGO. WZROST DOSTĘPNOŚCI MIESZKAŃCÓW DO OŚWIATY, SŁUŻBY ZDROWIA I KULTURY.

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
Sukcesywnie modernizowane obiekty służby zdrowia i oświaty.	Niskie zaangażowanie społeczne.
Istniejąca baza edukacyjna i służby zdrowia	Brak zainteresowania kulturą wśród młodzieży.
Funkcjonujący monitoring	Niedoinwestowanie infrastruktury służby zdrowia i oświaty.

Rozwinięta baza rekreacyjno – sportowa.	Wzrost przestępczości.
Zróznicowana sieć jednostek oświatowych.	Zbyt mała ilość lekarzy specjalistów.
Zaangażowanie w promowaniu zdrowego stylu życia.	Brak oddziału położniczego.
Dostępność do służb porządku publicznego	Likwidacja rewirów dzielnicowych policji w gminach.
	Niewystarczające środki finansowe.
	Brak troski wśród mieszkańców o zdrowy styl życia i profilaktykę zdrowotną
Szanse	Zagrożenia
Upowszechnienie zdrowego stylu życia.	Zwiększająca się liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
Wzrost wykształcenia dzieci i młodzieży.	Wzrost przestępczości.
Wzrost atrakcyjności powiatu	

Cele główne i kierunki działań:

Cele szczegółowe		Podmioty odpowiedzialne
Wzrost aktywności mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym.		
Działania	Promowanie form aktywnego spędzania czasu wolnego, aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia.	Samorząd gminny i powiatowy, media, instytucje oświaty
	Wspieranie organizacji działających na rzecz społeczności lokalnych	
Poprawa bezpieczeństwa publicznego w powiecie.		
Działania	Popularyzacja i wzrost świadomości prawnej, spotkania z uczniami i mieszkańcami powiatu	Media, policja, prokuratura, sąd, samorząd gminny i powiatowy, PCPR, organizacje pozarządowe
	Współpraca organizacji działających na rzecz bezpieczeństwa publicznego	

Podniesienie poziomu i systemu ochrony zdrowia		
Działania	Popularyzacja i prowadzenie kampanii społecznych mających na celu wykrywanie chorób cywilizacyjnych.	Samorząd gminny i powiatowy, placówki opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe
	Usprawnienie systemu badań zdrowotności mieszkańców.	
	Realizacja programów profilaktycznych w szkołach	
	Współpraca organizacji pozarządowych działających w obszarze ochrony zdrowia	
	Zapewnienie mieszkańcom dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej	
Ułatwienie mieszkańcom dostępu do edukacji na każdym poziomie.		
Działania	Wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie kształcenia i wychowania	Samorząd gminny i powiatowy, instytucje oświatowe, organizacje pozarządowe
	Popularyzacja zajęć pozaszkolnych	
	Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy	
	Poprawa stanu technicznego oraz doposażenie szkół i przedszkoli	
	Rozwój „Uniwersytetu III Wieku”	

4.2.3 MARGINALIZACJA GRUP SPOŁECZNYCH – UBÓSTWO, UZALEŻNIENIA, PATOLOGIA

Zamiennie z określeniem marginalizacja społeczna stosowane jest pojęcie wykluczenia społecznego. W polskiej pomocy społecznej jest ono zjawiskiem nowym, używanym do określenia pewnych zjawisk i procesów wpisanych w rzeczywistość społeczną.

Proces wykluczenia społecznego powoduje, że osoby, rodziny i grupy społeczne z różnych przyczyn (cech osobowości, długotrwałej choroby, niepełnosprawności, braku wykształcenia, trudności materialnych, dezorganizacji rodziny, alkoholizmu, braku odpowiednich wzorców czy splotu innych trudności życiowych) funkcjonują na marginesie życia społecznego.

Osoby dotknięte wykluczeniem społecznym mają chroniczne problemy z zaspokajaniem podstawowych potrzeb, nie odnajdują się na rynku pracy, nie dotrzymują tempa obecnej rzeczywistości, czują się zagubieni, nie korzystają w pełni z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej. W konsekwencji zaczynają funkcjonować w wąskim świecie, wśród osób mających takie jak oni trudności, tracąc powoli więzi z pozostałymi członkami społeczności lokalnej.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu to zapobieganie powstawaniu, ograniczenie czy wreszcie eliminowanie tego zjawiska. Jest to proces bardzo trudny, wymagający kompleksowego podejścia do problemów społecznych i współpracy wielu instytucji zaangażowanych w niesienie pomocy osobom tego potrzebującym.

Cel strategiczny

ZAPOBIEGANIE MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ PATOLOGIOM I UZALEŻNIENIOM.

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
Problemy są zdiagnozowane.	Wzrost patologii społecznych.
Duża sieć palcówek społeczno – kulturalno – sportowych.	Długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej.
Odpowiednio wykwalifikowana kadra.	Mała aktywność społeczności lokalnej.
Istniejące organizacje pozarządowe.	Niedofinansowanie pomocy społecznej.
Istniejący system wsparcia społecznego, w tym instytucji pomocy społecznej i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.	Zły odbiór społeczny działań pomocy społecznej.
Szanse	Zagrożenia
Możliwość pozyskiwania środków unijnych i z budżetu państwa.	Niewystarczające rozwiązania prawne w zakresie pomocy społecznej.
Zmiana zasad finansowania zadań pomocy społecznej.	Nadmierna biurokracja.
Rozwój infrastruktury odpowiadającej	Otwarcie granic.

zmieniającym się potrzebom socjalnym. Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa.	Wzrost kosztów realizacji usług społecznych oraz ograniczone środki finansowe na realizację zadań w tym zakresie.
--	---

Cele główne i kierunki działań:

Cele szczegółowe		Podmioty odpowiedzialne
Zbudowanie skutecznego systemu wsparcia osób marginalizowanych		
Działania	Pozyskanie i szkolenie pracowników kompetentnych do podejmowania działań w kierunku pozyskiwania funduszy pozabudżetowych oraz tworzenie stanowisk pracy do pozyskiwania ww. środków	Samorząd gminny i powiatowy, OPS, PCPR, PUP, organizacje pozarządowe, ngo
	Tworzenie projektów w zakresie realizacji zadań wynikających z pojawiających się problemów społecznych.	
	Pozyskiwanie współrealizatorów do tworzenia konkretnych projektów.	
	Podjęcie współpracy z mediami w zakresie propagowania i promocji realizowanych projektów.	
	Pozyskiwanie współwykonawców do realizacji projektów	
	Włączenie organizacji pozarządowych w realizację zadań z zakresu polityki społecznej zleczanych przez samorządy lokalne.	
	Pozyskiwanie wolontariuszy i ich aktywizacja.	
	Promocja wolontariatu na rzecz integracji osób marginalizowanych.	
Tworzenie brakujących typów placówek w systemie pomocy społecznej		
Działania	Doprowadzenie do powstania mieszkań chronionych i socjalnych z zasobów gminy, schroniska dla bezdomnych, noclegowni, hotelu dla osób upośledzonych, świetlic środowiskowych i innych dziennych form wsparcia.	Samorząd gminny i powiatowy, OPS, PCPR, ngo
	Zlecenia organizacjom pozarządowym realizacji zadań w zakresie tworzenia i funkcjonowania ww. placówek	

Wzbogacenie form wsparcia, praca socjalna, kompleksowa pomoc skierowana na rodzinę		
Działania	Praca z rodziną w środowisku – asystenci rodzin	Samorząd gminny i powiatowy, OPS, PCPR, ngo
	Tworzenie grup wsparcia	
	Tworzenie świetlic, klubów środowiskowych, klubów i centrów integracji społecznej	
	Rozwój poradnictwa specjalistycznego w zakresie podnoszenia aktywizacji osób marginalizowanych społecznie	
	Objęcie wsparciem dzieci z rodzin ubogich poprzez zajęcia socjoterapeutyczne, integracyjne i edukacyjne.	
Aktywizacja grup społecznych zagrożonych marginalizacją.		
Działania	Popularyzacja i tworzenie lokalnych grup wsparcia	PCPR, PUP, OPS, szkoły, media, ngo, partnerzy
	Propagowanie pozytywnych wzorców.	
	Opracowanie i realizowanie programów na rzecz aktywizacji grup zagrożonych marginalizacją.	
	Wspieranie działań wolontariuszy.	
	Aktywizacja środowiska lokalnego	

4.2.4 WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I CHORYCH PSYCHICZNIE

W każdym społeczeństwie istnieje pewien procent osób, które z przyczyn dziedzicznych, wrodzonych, w wyniku chorób, wypadków czy też nieprawidłowych warunków życia nie mają pełnej sprawności fizycznej lub psychicznej.

Osoby te określa się najczęściej terminem „osoby niepełnosprawne” rozumiejąc niepełnosprawność jako czasowe lub trwałe obniżenie sprawności psychofizycznych funkcji organizmu.

Marginalizacja społeczna spowodowana dyskryminacją oraz niedostatecznym systemem wsparcia uniemożliwia osobom niepełnosprawnym oraz z zaburzeniami psychicznymi aktywny udział w życiu społecznym.

Realizacja działań na rzecz włączenia osób niepełnosprawnych oraz z zaburzeniami psychicznymi w życie społeczne i zawodowe przyczyni się do przeciwdziałania dyskryminacji oraz umożliwi pełne uczestnictwo we wszystkich sferach aktywności człowieka, w aspekcie indywidualnym i społecznym i zawodowym.

Cel strategiczny:

WŁĄCZENIE OSÓB NIEPEŁOSPRAWNYCH I CHORYCH PSYCHICZNIE W ŻYCIU SPOŁECZNE I ZAWODOWE

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<p>Infrastruktura służąca osobom niepełnosprawnym i chorym psychicznie.</p> <p>Wysokie kwalifikacje kadry w wielu instytucjach i organizacjach pozarządowych.</p> <p>Wzrastająca liczba ofert dot. podnoszenia kwalifikacji kadry w instytucjach i organizacjach pozarządowych.</p> <p>Wzrastający poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych.</p> <p>Wzrost zainteresowania pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.</p>	<p>Ograniczony dostęp instytucji do informacji o sytuacji osób niepełnosprawnych, zamieszkałych na terenie ich działania, zwłaszcza na obszarach wiejskich.</p> <p>Ograniczone wsparcie instytucjonalne i społeczne świadczone osobom niepełnosprawnym i chorym psychicznie w miejscu ich zamieszkania.</p> <p>Słaba dostępność do specjalistycznej opieki medycznej, szczególnie na terenach wiejskich.</p> <p>Niska aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych.</p> <p>Bariery w dostępie do edukacji.</p> <p>Duża liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej.</p> <p>Brak mieszkań chronionych.</p> <p>Brak podmiotów aktywizujących zawodowo osoby z zaburzeniami psychicznymi: ZAZ, spółdzielnie socjalne.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Włączenie osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie w życie społeczności lokalnej.</p> <p>Przystosowanie istniejącej infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p>Pełniejsze wykorzystanie infrastruktury służącej osobom niepełnosprawnym.</p>	<p>Wzrost liczby osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie.</p> <p>Brak skuteczności działań zmierzających do włączenia osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie w życie społeczne i zawodowe.</p> <p>Zmniejszenie środków PFRON na aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych.</p> <p>Niski poziom świadomości społeczeństwa na temat zaburzeń psychicznych.</p>

Cele główne i kierunki działań:

Cele szczegółowe		Podmioty odpowiedzialne
Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i chorobą psychiczną.		
Działania	Eliminowanie czynników powodujących niepełnosprawność.	Powiatowa Rada ds. Osób
	Stwarzanie warunków do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz podejmowanie odpowiednich działań.	Niepełnosprawnych, PCPR, służba zdrowia, ngo, partnerzy
	Integracja osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie oraz ich rodzin ze społeczeństwem.	
	Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie w życiu społecznym i zawodowym, w kulturze, oświacie, rekreacji.	
	Likwidacja barier architektonicznych, komunikacyjnych, technicznych i urbanistycznych.	
	Aktywizowanie środowiska lokalnego w zakresie ww. działań i pozyskiwania środków pozabudżetowych na ich realizację.	
	Zwiększenie dostępu do wiedzy, informacji, danych, w tym poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi.	
	Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie do wtz, ośrodka wsparcia i innych form wsparcia środowiskowego	
Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej i rehabilitacji		
Działania	Usprawnienie i podwyższenie jakości usług	Samorząd gminny i powiatowy, służba zdrowia, ngo
	Zwiększenie dostępności istniejącego zaplecza rehabilitacyjnego i terapeutycznego	
	Rozwój różnych form wsparcia środowiskowego w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie	
	Rozwój infrastruktury zapewniającej opiekę i rehabilitację osobom niepełnosprawnym i chorym psychicznie, zwłaszcza placówek dziennego pobytu i rehabilitacji	

Udostępnienie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej i chorym psychicznie edukacji na każdym poziomie		
Działania	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w placówkach edukacyjnych	Samorząd gminny i powiatowy, PCPR, jednostki oświaty
	Przygotowanie kadry jednostek kształcących do pracy z osobami niepełnosprawnymi i chorymi psychicznie	
	Promowanie rozwiązań umożliwiających osobom niepełnosprawnym i chorym psychicznie kształcenie na poziomie wyższym	
Podniesienie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie		
Działania	Działania na rzecz zwiększenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie	Samorząd gminny i powiatowy, jednostki oświaty
	Rozwój i doskonalenie instrumentów promocji zatrudniania osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie	
	Działania na rzecz tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.	

4.2.5 KRYZYS FUNKCJONOWANIA RODZINY

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu właściwych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny.

Pomoc powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz możliwości środowiska.

Rodzina w pierwszej kolejności powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzenia się ze swymi problemami, co pozwala zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na uczenie się nowych umiejętności.

Cel strategiczny:

SPRAWNY SYSTEM ZAPOBIEGANIA KRYZYSOM RODZINY ORAZ WSPARCIE DZIECKA I RODZINY

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<p>Wzajemne wsparcie i pomoc członków rodziny.</p> <p>Potencjał kadry pomocy społecznej.</p> <p>Funkcjonowanie różnych typów rodzin zastępczych.</p> <p>Znajomość środowisk potrzebujących wsparcia.</p>	<p>Bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów.</p> <p>Niska odpowiedzialność za rodzinę.</p> <p>Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.</p> <p>Mała liczba jednostek specjalistycznego poradnictwa.</p> <p>Mała liczba placówek wsparcia dziennego.</p> <p>Mała liczba kandydatów na rodziny zastępcze i rodzin zastępczych, w tym brak rodzin zast. specjalistycznych.</p> <p>Niewystarczająca liczba asystentów rodzin i koordynatorów.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Zmiana zasad finansowania zadań pomocy społecznej.</p> <p>Zmiany ustawowe dające możliwość stworzenia spójnego systemu wsparcia dziecka i rodziny.</p> <p>Możliwość pozyskiwania środków finansowych przez instytucje pomocy społecznej – resortowe programy wspierania rodzin i systemu pieczy zastępczej.</p> <p>Powstawanie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.</p>	<p>Brak dostatecznych środków finansowych na realizację programów pomocowych.</p> <p>Brak systemowych rozwiązań w zakresie zapobiegania kryzysom w rodzinie.</p> <p>Brak dostatecznych środków finansowych na realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.</p>

Cele szczegółowe		Podmioty odpowiedzialne
Tworzenie kompleksowego systemu pomocy i opieki nad dzieckiem i rodziną.		
Działania	Wzmocnienie sieci poradnictwa rodzinnego: mediacje, poradnictwo specjalistyczne	Poradnie Psychologiczne –
	Interdyscyplinarna pomoc w zapobieganiu i rozwiązywaniu pojawiających się problemów rodziny.	Pedagogiczne, OPS< PCPR, ngo, media,
	Organizowanie różnych dziennych form wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną w środowisku lokalnych (pedagog ulicy, świetlice, kluby)	szkoły
	Pozyskiwanie wolontariuszy do organizowania różnych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży.	
	Wsparcie działań profilaktycznych zapobiegających dysfunkcjom rodziny.	
	Działania na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.	
Wsparcie w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej		
Działania	Objęcie rodzin dysfunkcyjnych wsparciem asystenta rodziny	Samorząd gminny i powiatowy, PCPR,
	Podnoszenie kwalifikacji kadry pracującej w zakresie wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej	OPS, partnerzy
	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i asystentów rodzinnych	
	Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	
	Prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze	
	Tworzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych	
	Organizowanie pomocy w procesie usamodzielnienia wychowankom rodzin zastępczych i placówek.	
	Współpraca między instytucjami realizującymi zadania ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	

Zintegrowanie działań sektora rządowego i pozarządowego w zakresie organizowania kompleksowego systemu wsparcia rodzin		
Działania	Rozszerzenie działań profilaktycznych oraz organizowanie różnych form wsparcia rodziny.	PCR, OPS, Poradnie Psychologiczne –
	Realizacja programów celowych dot. wsparcia dziecka i rodziny	Pedagogiczne, ngo, partnerzy
	Rozszerzenie ogólnodostępnej sieci poradnictwa rodzinnego.	
	Współpraca między podmiotami w zakresie podejmowania wczesnej interwencji.	

4.2.6 EKONOMIA SPOŁECZNA I ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowym jest niezwykle ważna w tworzeniu lokalnego systemu pomocy społecznej.

Najważniejsze dla organów Powiatu Ryckiego jest służyć mieszkańcom w ramach posiadanych zasobów i kompetencji, w sposób jak najbardziej skuteczny w partnerskiej współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Aktywna działalność jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych jest istotną cechą społeczeństwa obywatelskiego, elementem spajającym i aktywizującym społeczność lokalną. Do budowania partnerstwa istotne znaczenie ma zarówno wymiana doświadczeń między organizacjami, jak i ich współpraca z sektorem publicznym, a w szczególności z organami samorządu terytorialnego.

Organizacje pozarządowe działające na terenie Powiatu Ryckiego od wielu lat skupiają najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli naszego środowiska. Są oni inicjatorami i realizatorami wielu przedsięwzięć, które wspomagają i uzupełniają powiat w celu poprawy szeroko rozumianych warunków życia mieszkańców.

Cel strategiczny:

WSPIERANIE PODMIOTÓW LOKALNEGO SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ I WSPÓLPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI W CELU REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<p>W miarę dobre rozpoznanie potrzeb przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej.</p> <p>Wykształcona kadra pomocy społecznej.</p> <p>Rozwój organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.</p> <p>Wzrost aktywności sektora pozarządowego w aplikowaniu o środki zewnętrzne.</p>	<p>Przewaga pasywnych form wsparcia ubogich rodzin w działaniach instytucji funkcjonujących w obszarze pomocy społecznej (brak dobrej diagnozy, doradztwa, współpracy z klientem).</p> <p>Nie zawsze właściwa ocena problemów w obszarze pomocy społecznej przez samorządy.</p> <p>Niedostateczny rozwój usług w miejscu zamieszkania, brak odpowiedniej infrastruktury środowiskowej, zwłaszcza na wsi.</p> <p>Zbyt mała liczba pracowników i specjalistów w OPS i PCPR.</p> <p>Niewystarczające środki finansowe na realizację niektórych zadań przez PCPR.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Możliwość pozyskiwania środków finansowych przez organizacje pozarządowe.</p> <p>Możliwość wykorzystania funduszy unijnych na realizację programów związanych z reintegracją społeczną i zawodową osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem zawodowym.</p> <p>W miarę dobre ustawodawstwo.</p> <p>Możliwość zlecania organizacjom</p>	<p>Rosnąca lawinowo pauperyzacja społeczeństwa powiatu, przyczyniająca się do wzrostu liczby klientów pomocy społecznej, uzależnienie od świadczeń pomocy społecznej.</p> <p>Stale poszerzający się obszar ubóstwa sprzyjający rozwojowi patologii społecznych („dziedziczenie biedy”).</p> <p>Brak środków na zabezpieczenie niezbędnych potrzeb życiowych mieszkańców na poziomie</p>

pozarządowym zadań z zakresu pomocy społecznej	progu interwencji socjalnej. Obciążanie placówek pomocy społecznej zadaniami nienależącymi do zadań z zakresu pomocy społecznej
--	--

Cele główne i kierunki działań:

Cele szczegółowe		Podmioty odpowiedzialne
Rozwój lokalnego systemu pomocy społecznej		
Działania	Utrzymanie osób starszych wymagających opieki w środowisku ich zamieszkania poprzez szeroką pracę socjalną, usługi opiekuńcze, dzienne domy pomocy, kluby środowiskowe, organizacje pozarządowe	OPS,, PCPR, ngo, partnerzy, organizacje pozarządowe
	Tworzenie instytucjonalnych form opieki w środowisku lokalnym i ponad lokalnym	
	Wspieranie funkcjonowania placówek na terenie powiatu działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	
	Stworzenie warunków rozwoju i poprawy funkcjonowania istniejących zasobów pomocy społecznej.	
Inspirowanie działań na rzecz rozwoju sektora organizacji pozarządowych		
Działania	Tworzenie warunków do powstawania nowych organizacji pozarządowych	Samorząd gminny i powiatowy, organizacje pozarządowe, media, PCPR, partnerzy
	Promocja istniejących organizacji pozarządowych	
	Inicjowanie rozwoju aktywności organizacji pozarządowych	
	Organizowanie konferencji, spotkań, szkoleń w zakresie wymiany doświadczeń dotyczących roli organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu problemów społecznych powiatu.	
	Promocja medialna	
	Wymiana doświadczeń pomiędzy jednostkami pomocy społecznej a lokalnymi, ogólnopolskimi oraz międzynarodowymi organizacjami pozarządowymi	

Podejmowanie działań w celu wypracowania sprawnego systemu przepływu informacji.		
Działania	Podejmowanie wspólnych działań na rzecz diagnozowania problemów i potrzeb mieszkańców powiatu.	PCPR, OPS, ngo, partnerzy, organizacje pozarządowe
	Dokonanie diagnozy oraz aktualizacja banku danych o organizacjach pozarządowych i instytucjach działających w zakresie problemów społecznych	
	Opracowanie i aktualizacja banku danych o programach pomocowych i innych możliwościach pozyskiwania środków na realizację opracowanych programów z zakresu pomocy społecznej.	
	Upowszechnienie informacji o programach pomocowych z zakresu pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem i rodziną.	
	Udzielanie rekomendacji przez jednostki administracji publicznej organizacjom pozarządowym składającym wnioski grantowe do innych podmiotów.	
	Stworzenie stanowisk pracy ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi.	
Wypracowanie jasnego, spójnego i profesjonalnego systemu współpracy organizacji pozarządowych i jednostek pomocy społecznej		
Działania	Zlecenie przez administrację publiczną zadań z zakresu pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem i rodziną.	Samorząd gminny powiatowy, PCPR, OPS, ngo, partnerzy
	Opracowanie Standarów usług, które muszą spełniać organizacje pozarządowe ubiegające się o ich realizację na zlecenie samorządu	
	Zwiększenie liczby zadań zleconych organizacjom pozarządowym	
	Opracowanie zasad zlecania organizacjom pozarządowym zadań z zakresu pomocy społecznej oraz opieki nad dzieckiem i rodziną	
	Tworzenie grup wsparcia, roboczych, tematycznych komisji na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.	
	Organizowanie wspólnych spotkań na rzecz rozwoju współpracy.	

Współpraca przy opracowywaniu, realizacji i promocji programów z zakresu pomocy społecznej.		
Działania	Określenie problemów wymagających opracowania zintegrowanych celowych programów	Samorząd gminny i powiatowy, PCPR, OPS, PUP, ngo, media, organizacje pozarządowe
	Określenie założeń programów, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności osób, rodzin i środowisk lokalnych na rzecz których programy będą realizowane	
	Określenie zasobów możliwych do wykorzystania przy opracowaniu i realizacji programów	
	Przechodzenie z instytucjonalnych do rodzinnych form opieki zastępczej	
	Organizowanie systemu poradnictwa rodzinnego	
	Promocja najskuteczniejszych i efektywnych rozwiązań realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.	
	Promocja wolontariatu	
Działania	Promocja działań wolontarystycznych	Samorząd gminny i powiatowy, PCPR, OPS, ngo, media, organizacje pozarządowe
	Inicjowanie tworzenia przy organizacjach pozarządowych lokalnych punktów pracy dla wolontariuszy	
	Opracowanie planów potrzeb w zakresie szkoleń wolontariuszy	
	Stworzenie banku danych o wolontariuszach oraz pracach dla nich zleconych	
	Stworzenie systemu nagradzania najaktywniejszych wolontariuszy	
	Promocja akcji charytatywnych	
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi przy organizowaniu akcji charytatywnych	
	Wypracowanie form i metod podnoszących skuteczność akcji charytatywnych	
	Wytworzenie odpowiedniej atmosfery do realizacji projektów charytatywnych	

3. PROGRAMY DZIAŁAŃ

Obszary tematyczne zawarte w strategii realizowane będą na podstawie programów:

- 3 – letni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ryckim
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych
- Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego

Powyższe programy mają charakter ciągły a ich katalog może zostać rozszerzony

4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych wdrażana będzie przez instytucje publiczne i podmioty społeczne, których statuty działań obejmują szeroko rozumiane zadania polityki społecznej. Strategia wyznacza kierunki rozwoju, stanowiąc jednocześnie odniesienie dla zmian i działań zmierzających do dostosowania bieżącej i długookresowej działalności do potrzeb realizacji celów strategicznych. Umożliwi to skoncentrowanie się na przedsięwzięciach najistotniejszych z punktu widzenia skutecznej realizacji zadań i rozwoju polityki społecznej w Powiecie Ryckim.

Strategia stanie się rzeczywistym planem rozwiązywania tych problemów wówczas, gdy do realizacji priorytetów, celów i kierunków działań zaangażowane zostaną niezbędne środki finansowe.

Podstawowym źródłem finansowania zadań zawartych w niniejszej strategii rozwiązywania problemów społecznych będą fundusze zewnętrzne oraz fundusze wewnętrzne tj. środki pochodzące z budżetu Powiatu Ryckiego, środki z budżetów poszczególnych gmin, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki finansowe w ramach programów wspólnotowych Unii Europejskiej, środki finansowe z budżetu państwa – dotacje celowe, środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, środki z Funduszu Pracy, pozyskane środki finansowe z innych źródeł a także środki pozyskiwane przez organizacje pozarządowe, środki przekazane przez sponsorów.

5. MONITORING STRATEGII

Realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz wynikających z niej poszczególnych programów będzie przedmiotem okresowego monitorowania i oceny raz na 3 lata. Dane do monitorowania będą pochodziły głównie z ogólnodostępnych źródeł statystycznych, sprawozdań ROPS, Urzędu Wojewódzkiego oraz własnych. Dopuszcza się przeprowadzenie badań ankietowych w sytuacji braku odpowiednich danych.